

Танас Миродлюбний

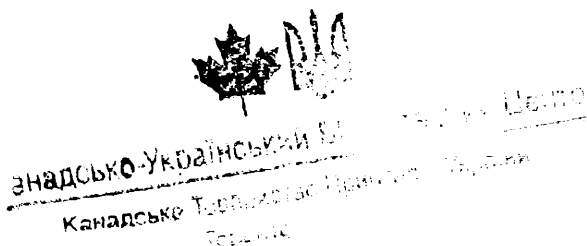
УКРАЇНСЬКА МОВА

diasporiana.org.ua

ПАНАС МИРОЛЮБНИЙ

УКРАЇНСЬКА МОВА

ПИСЬМОВІ Й ГРАМАТИЧНІ ВПРАВИ
ДЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАС УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

ВИДАВНИЦТВО "НОВІ ДНІ"
Торонто, Онтаріо, Канада.
1952.

Обкладинка: **Мих. Дмитренко.**

Авторські права застережені.

COPYRIGHT, 1952, BY PANAS MYROLUBNYJ.

Друк: THE BASILIAN PRESS, TORONTO, ONT., CANADA.

СЛОВО ДО ВЧИТЕЛЯ

Підручник цей у великій мірі допомагає в роботі вчителя української школи, а особливо тоді, коли вчитель одночасно веде дві класи, коли треба учням однієї класи дати самостійну працю, а з другою працювати безпосередньо.

За програмними вимогами на початку цього підручника є матеріал для повторення за першу класу, щоб іти від знайомого дітям до незнайомого їм. Враховуючи склад і підготовку дітей української школи й основне завдання даного підручника, — підготувати дітей до вивчення елементарної граматики в старших класах української школи, — я подавав деякі найпотрібніші відомості з граматики так, щоб вони були доступними дітям 2-ї та 3-ї класи. Тут ще нема точних граматичних визначень, а тільки деякі наближення до них, щоб цим полегшити роботу дитини й учителя і підготувати дітей до елементарної граматики в старших класах української школи.

В розділі “Усний і письмовий розвиток мови” я даю матеріал для повторення і кращого засвоєння пройденого матеріалу, матеріал для вільного диктанту, усного й писемного переказу тощо.

Окремим розділом я подаю деякі відомості про вірші, але це не значить, що тут подається якась теорія літератури; ні, — це лише для того, щоб привчати дитину ще з малих літ логічно мислити, щоб уникнути механічного “зазубрення” при вивченні віршів. Та того й не досить, бо вчитель мусить дітям коротенько розказати про життя й творчість письменника та про значення даного твору. Але це залежить ще й від складу учнів. Коли склад учнів не дозволяє того робити, то вчитель може й обійти той матеріал, бо він позапрограмовий. Коли ж склад учнів дозволяє проробити й той розділ, то буде не зайвим.

В додаток до всього я подаю матеріал до групової дитячої деклямації, яка надзвичайно заохочує дітей до вивчення матеріалу напам'ять, а це їх всебічно розвиває. Але тут подані тільки деякі зразки, а далі вчитель і сам зможе гармонізувати матеріал для дитячої групової деклямації, особливо для прилюдного виступу з своїми учнями.

Старша група початкової школи для дорослих також може використати цей підручник.

Автор.

ВІД ВИДАВНИЦТВА.

Ця книжка мала вийти з друку в Німеччині ще в 1948 році, коли вона була апробована відділом культури й освіти ЦПМФ.

Переглядав її і затвердив проф. Л. Білецький. На рукописі є його резолюція:

“Приправлено і затверджено до друку. Л. Білецький.”

10. XI. 1948.”

Видаємо цю книжку аж тепер і віримо, що це видання привітають вчителі й батьки, які найгостріше відчувають брак початкового підручника з української мови.

Видавництво.

**ЦЕНТРАЛЬНЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО УКРАЇНСЬКОЇ
ЕМІГРАЦІЇ В НІМЕЧЧИНІ**

УКРАЇНСЬКИЙ ДОПОМОГОВИЙ КОМІТЕТ

Аугсбург, Юденберг 8/II.
Ч. 4515/48 КО

Дня 24. 11. 1948 р.

ДОВІДКА

Відділ Культури й Освіти ЦПУЕ на підставі фахової рецензії рекомендує до друку підручний матеріал, що складений П. Миролюбним, "Українська Мова", підручник для українських народних шкіл.

Зазначений підручник рекомендується до вжитку в українських народних школах.

ЗАСТ. КЕРМАНІЧА ВІДДІЛУ КУЛЬТУРИ Й ОСВІТИ:

(Проф. Хустинський).

Секретар:

(Д-р К. Годованець).

Підписи.

§ I. ПРАВОПИС ВЕЛИКИХ ЛІТЕР (букв)

I.

Всяке речення починаємо писати з великої літери.

Наприклад:

Був теплий день. Мишшло літо. Настала осінь.
О, ти дома? Ось літак!

II.

Прізвища, імена, по батькові людей, власні назви живих істот, назви держав, міст, сіл, гір, рік, озер, морів і всі інші назви пишемо з великої літери.

Наприклад: Наша Тетяна в школі. Вернулає з череди наша Рябуха. Запрягай Буланка. В селі Рогачі є гімназія. Місто Одеса над самим Чорним морем. Видніються Альпи. Ми знаємо свої Карпатські гори. Андрійко, Івасик, Юрась і малий Сергійко тепер у школі.

III.

У віршах перші слова в рядках часто пишуть з великої літери.

Наприклад:

Раз веселі, милі діти
На лужку зривали квіти,
Коли — зирк. Аж вовчєня
Так завбільшки з кошєня.
(О. Олесь).

Завдання 1.

Спишіть і підкресліть власні імена (назви).

Наш Івасик сів верхом на Гнідка. Жили собі дід і баба та була у них донечка Галя. Наше село над самим Дніпром. У дворі гавкає Сірко. На сонечку вигрівається кіт Мурмило. Ріка Дунай тече у Чорне море. Наддніпрянщина, Галичина, Закарпаття — все це наше, українське. На Київщині народився Тарас Григорович Шевченко.

Завдання 2.

Спишіть цей уривок віршика. Не забувайте, що перші слова в рядках віршика написані з великої літери.

ДО ШКОЛИ.

Сонце вже зійшло на небі —
Встаньте, любі діточки!
Вам нові мороз поставив
Аж до школи доріжки!

Завдання 3.

Прочитайте декілька разів текст. Напишіть на дошці і прочитайте його ще декілька разів. Закрийте книжки і текст на дошці. Пишіть під диктат учителя.

Настає вечір. Наша Мура прийшла з череди. Брат Петрик пригнав гуси. Біля будки сидить Рябко. Мама вернулася з села Бучки. Місто Київ біля Дніпра.

§2. СЛОВА І СКЛАДИ СЛІВ.

Слова складаються із складів.

Складом називається частина слова, яку ми вимовляємо одним поштовхом видихуваного повітря.

В одному слові може бути один, два, три і більше складів.

Слова, що складаються лише з одного складу: **стіл, сіль, сніп, кран, брат, рік, віл, дуб, куш.**

Їх вимовляємо одним видихом.

Ма-ма, та-то, шко-ла, зо-шит, пе-ро, крей-да, дош-ка, — ці слова складаються із двох складів. Тут кожне слово вимовляється за два віддихи.

Слова: **чи-та-ти, пи-са-ти, хо-ди-ти, но-си-ти, ро-би-ти, ко-си-ти** складаються із трьох складів, бо їх вимовляємо за три віддихи.

Слова: **ма-лю-ва-ти, мо-ло-ти-ти, бо-ро-ни-тись, танцю-ва-ти** складаються з чотирьох складів.

Є слова із п'яти і більше складів.

У слові є стільки складів, скільки є голосних звуків.

Завдання 4.

Перепишіть і розкладіть слова на складі за зразком, що поданий в кінці вірша.

НА ГОРІ СТОЇТЬ ХАТИНА.

На горі стоїть хатина,
Там живе гірняк старий;

Там шумить ялина віттям,
Світить місяць золотий.

(Леся Українка).

Зразок:

На го-рі сто-їть ха-ти-на,
Там жи-ве гір-няк ста-рий;

Завдання 5.

Випишіть слова в окремі колонки з одного складу, з двох складів, з трьох складів і багатьох. Підрахуйте всі склади у вірші і в колонках.

НА ЗЕЛЕНОМУ ГОРБОЧКУ.

На зеленому горбочку,
У вишневому садочку,
Притулилася хатина,
Мов маленькая дитина
Стиха вийшла виглядати,
Чи не вийде її мати.
І до білої хатинки,
Немов мати до дитинки,
Вийшло сонце, засвітило
І хатину звеселило.

(Леся Українка).

Зразок:

З одного:	з двох	з трьох:	з багатьох:
На	сти-ха	гор-боч-ку	зе-ле-но-му
І	вий-шла	са-доч-ку	виш-не-во-му
мов	вий-де	ха-тин-ка	при-ту-ли-лась
чи	ї-ї	ди-тин-ка	ма-лень-ка
не	ма-ти		ви-гля-да-ти

§ 3. ЗВУКИ ТА ЛІТЕРИ

Склади слів і цілі слова складаються із звуків. Звуків у мові є багато.

Щоб передавати якісь думки, ми користуємося основними звуками, які можна записати знаками.

Основні звуки мови на письмі позначаються знаками, які звуться **літерами** або **буквами**.

Звуки мови поділяються на **голосні** й **приголосні**.

Голосні звуки позначаються такими буквами: **а, е, є, и, і, ї, о, у, ю, я**, (10).

Приголосні звуки позначаються такими буквами: **б, в, г, ґ, д, ж, з, к, л, м, н, о, п, р, с, т, ф, х, ц, ч, ш, щ**, (21).

й — **півголосний**.

В нашій українській мові є ще такі звуки, що не мають окремих літер. Їх позначаємо двома літерами: **дз = д+з; дж=д+ж**.

Завдання 6.

Спишіть і підкресліть голосні.

НАША СЛАВА.

Слава не поляже;
Не поляже, а розкаже,
Що діялось в світі,
Чия правда, чия кривда,
І чії ми діти.
Наша дума, наша пісня
Не вмре, не загине:
От де, люди, наша слава,
Слава України!
Без золота, без каменю,
Без хитрої мови,
А голосна та правдива,
Як Господа слово...

(Т. Шевченко).

Завдання 7.

Спишіть і підкресліть приголосні.

РОСИ, РОСИ, ДОЩИКУ.

Роси, роси, дощину, ярину,
Рости, рости, житечко, на лану,
На крилечках, вітрику, полети,
Колосочки золотом обмети.

Як достигне житечко на лану,
Прийдуть люди жатоньки ярину,
Блещавками косоньки заблищать,
Золотими кобзами забряжчать.

Хай лише посунеться в поле цап,
Хай лише наважиться він на хап,
Руду бороду одсічем,
Облупимо півбока сікачем.

(О. Олесь)

Українські народні приказки:

Не спитавшись броду, не лізь у воду.
Хто людей питає, той і розум має.
Людей питай, а свій розум май.
Вчення — світ, а невчення — тьма.
Книга вчить, як на світі жить.

§ 4. ЗНАК М'ЯКШЕННЯ (Ь)

Літера **ь** не означає звука, а вживається тільки для пом'якшення попереднього приголосного звука. **Знак м'якшення може** стояти після приголосного в кінці слова і в середині його.

Наприклад: день, дядько, сіль, батько, тінь, синька, мідь, сильний, учитель.

Завдання 8.

Спишіть і підкресліть слова із знаком м'якшення.

ВЕСНЯКА.

Виграва сопілонька
 У ліску.
Красується землянка
 У вінку.
Вітерець пустуючи
 Шамотить,
Молодеє листячко
 Мерехтить,
А у полі житечка
 Оksamит,
А над полем — сонечко
 І блакить.
І мов легкі човники
 На морях,
Пливуть білі хмароньки
 В небесах.
І у річці хвилечка,
 Мов жива,
А у мене сопілонька
 Виграва.

(К. Перелісна)

Знак м'якшення (ь) не пишеться на кінці складу пісня б, в, г, г, ж, к, л, м, п, р, ф, х, ч, ш, щ.

Завдання 9.

Спишіть слова. Поясніть: чому в нижчеподаних словах після виділених приголосних немає ь.

Степ, голуб, сім, дріб, димар, кобзар, писар, ніж, кров, кущ, читаєш, сохне, сніг, шафран, мітинг.

Завдання 10.

Спишіть. Вставте, де треба, ь.

Ми хочемо бути віл...ними і незалежними. Прийшло... сусідові, мовляв, хоч... сяд... та й плач. Україна — це наша бат...ківщина. Що ти читаєш...? Ще не звіл...нена Україна від наших ворогів. Скачут... бул...башки скріз... по воді.

Примітка: Не пишеться ь після н, з, с, л, в словах: ремінці, різкість, боязко, різний, боязкий, баский, плоский, Наталчин, малярство.

Є два слова схожі: Галька і галка.

Гальчині чоботи. Галчине гніздо.

Після ц вкінці слова (складу) пишемо ь.

Наприклад:

українець, хлопець, палець, смалець, мисливець, тицьнути та інші.

Не пишемо ь після ц в кінці слова (складу) у словах, що походять з інших мов.

Наприклад:

палац, шприц, шкіц тощо.

§ 5. АПОСТРОФ.

Щоб показати на письмі, що приголосний звук не зливається у вимові з голосним, то між ними пишеться **апостроф (')**.

Наприклад:

сім'я, бур'ян, в'юн, б'є, п'є, з'ясувати, роз'єдна-
ти, подвір'я, полум'я, п'ять, матір'ю, в'їзд, солов'ї,
під'їхати, бар'єр, зв'язати, ім'я, розм'як, Лук'ян, Де-
м'ян, Мар'яна і другі.

Не пишемо апострофа, коли приголосний стоїть пе-
ред **йо**, хоч цей приголосний і не зливається з ним.

Наприклад:

серйозно, підйом.

Не пишеться апостроф і в таких словах:

свято, цвях, дзвякнути, морквяний, бюро, буря,
рядно, рясно, ряд, різдвяний та інші.

Завдання 11.

Спишіть речення і підкресліть слова, де є апостроф.

Бережіть своє здоров'я. Сім'я вечерея коло хати.
Нас прибуло туди п'ять. Дайте мені щось з'їсти. Я
тоді був з матір'ю і сестрою. Зів'яле листячко ле-
тить. Забивай цвях молотком. Підходять різдвяні
свята. Розрісся бур'ян. Виріс великий буряк.

Завдання 12.

Спишіть і доповніть речення словами з дужок.

Розгорілося в печі В саду співають
..... Ось і наше Наш учить-
ся в гімназії. Приїхала додому. З'їхалась
уся до рідної хати.

(Дем'ян, подвір'я, полум'я, солов'ї, Мар'янка, сім'я.)

Завдання 13.

Спишіть цей вірш і підкресліть слова з апострофом.

БИЛИНА.

Казав раз куц билині:
“Билинонько! Чого така ти стала,
Мов рибонька в'яла:
Пожовкла, не цвітеш,
Живеш, як не живеш,
Твоя головонька от-от поляже?”
— “Ох куцику! — билина каже:
— Я на чужині...”
Хто щиро поважа родину,
Свій рідний край, —
Тому не всюди рай:
Чужина в'ялить, як билину.

(Л. Глібів.)

Українські народні приказки:

Пташка красна своїм пір'ям,
а людина своїм знанням.
Нате моїх п'ять, щоб було десять!
Їсть, п'є та байдики б'є.
Роби, небоже, то й Бог pomoже.
До Бога вживай, а рук прикладай.
Ледачому й Бог не помагає.
На Бога пиняєш, а сам дримаєш.
Без Бога — не до порога.

§ 6. НАГОЛОС

При вимові слів з кількома складами один склад виділяється серед інших підсиленням на ньому голосу.

Наприклад:

вода, воді, води, голова, голови, село, села, пісня, пісні, річка, ріка, ріки, море, моря, виноград, число, семеро, шестеро, чисто, спокійно, дубок, садок, кільце, сонечко, кінець, коні, коня, читання, бігти, взяти, бігати, вибігати, вибігати, вїхати, покласти, читанка, писанка.

Вимова одного з складів з більшою силою називається наголосом.

Завдання 14.

Спишіть і поставте наголоси над складами в словах, які виділяються підвищенням голосу, за таким зразком.

Запрягайте коні в шорп.
Подув сильний вітер.
Учень пише в зошиті.
Біжить річечка.
Велика ріка Дніпро.
Наша столиця — Київ.
З джерельця біжить вода.
Посадив дід ріпку.

§ 7. ПРАВОПИС Е, И.

В українській мові є кілька слів, де **е** часто наближається у вимові до **и**.

Наприклад:

греби (гребти), гриби (гриб), креши (кресати), криши (кришити), села (село), сила (сили), мене і мнє (минути).

Щоб розпізнати, що писати в такому слові, де Е наближається у вимові до И, треба, щоб сумнівний звук став під наголос. Як чуємо під наголосом, то так і пишемо.

Завдання 15.

Напишіть слова, за зразком, і поставте, де треба, **е** чи **и**.

н-су — несений. ж-ве — жити. кр-ве — криво.
в-зу — везений. с-рота — сироти. р-ве — рева.
з-лений — зелено. ш-поче — шепіт. скрегоче — скрегіт.
в-селий — весело. т-мніє — темно.

Є такі слова, де **е** наближається у вимові до **и**, що тяжко й наголосом їх відрізнити, але змішувати не треба. Для цього є інше правило.

Треба змінити слово так, щоб цей сумнівний звук Е, чи И зник. Коли зникає, то треба поставити лише Е, а коли ні, то пишемо И.

Наприклад:

день — дні, пень — пні, учень — учні, палець — пальці, серпень — серпня, вітер — вітри.

Примітка:

В словах: **доленька, малесенька, сонечко**, треба завжди писати **е**. В словах: **вуличка, паличка** — завжди пишемо **и**.

Завдання 16.

Спишіть і вставте, замість рисок, пропущені літери.

Уч-нь прийшов у школу.
Подув сильний віт-р.
Я повертався з с-ла.
Ми викорчували п-нь.
Діти збирали оп-ньки.
Ось і сон-чко зійшло.
Дідусь з пал-чкою.
Ми зібрали к-слиці.
Сиділи учні й уч-ниці.
Малес-нький Петрик уже сидить.

Завдання 17.

Спишіть і підкресліть **е** однією рисою, а **и** двома рисочками, де вони вимовляються під наголосом.

СИПЛЕ СНІГ.

Сипле, сипле, сипле сніг.
Мов метелики сріблісті,
Сніжинки біленькі, чисті
Тихо стеляться до ніг.

Сипле, сипле, сипле сніг.
Тихо, легко і спроквола*
Покриває все довкола, —
Ні стежок, ані доріг.

*Пояснення: спроквола — помалу.

Сшле, сшле, сшле сніг.
Вже приспав доли, гори,
Вже ввесь світ, мов біле море,
Біле море без доріг.
Сшле, сшле, сшле сніг.

Завдання 18.

Напишіть диктат. Спочатку прочитайте всі мовчки, а потім — один — вголос. Напишіть текст на дошці. Перевірте і ще раз прочитайте декілька разів. Закрийте книжки і текст на дошці. Пишіть під диктат учителя. Відкрийте текст і перевіряйте.

Пилшко купив собі книжку. Петрик сидів на пеньку. В саду викопали криницю. Загримів грім і блиснула блискавка. Зібралася вся родина. Семен пасе телята. Тетяна й Марина вернулись додому. Скотина уже на тирлі. Микита робив на фабриці.

Завдання 19.

Прочитайте декілька разів текст. Напишіть його на дошці. Перевірте і прочитайте ще раз. Закрийте текст. Пишіть під диктат учителя.

Зійшло сонечко. Дідусь узяв свою рушницю. Ось він звернув у вуличку. Перейшов дідусь через леваду і вбив лисицю. Скинув дідусь лисицю на плечі і пішов до річечки. Тут він потрусив свої ятері. В ятерях були карасики й линки.

§ 8. ПОДВОЄННЯ ПРИГОЛОСНИХ

Приголосні д, т, з, с, ц, л, н, ж, ч, ш в деяких словах можуть подвоюватися. Подвоєний приголосний завжди стоїть між голосними.

Завдання 20.

Спишіть і підкресліть подвоєні приголосні.

життя	збіжжя	Ілля	Німеччина
знання	Запоріжжя	тінню	сонний
браття	Поділля	міддю	ранній
зілля	волосся	маззю	віддати
обличчя	суддя	ніччю	ззаду
питання	галуззя	ллю	оббити
читання	підборіддя	лє	годинник
насіння	рілля	наллю	силенний
колюся	піддивитись	сіллю	здоровенний
беззубий	безземелля	піддашшя	страшений.

Завдання 21.

Спишіть і вставте, на місце рисок, пропущені літери.

Подув осін-ій вітер. У Катрі є годин-ик. Іл-я ще був сон-ий. Куди не глянеш, то скрізь ріл-я. Повіз збіж-я в Запоріж-я. Посип хліб сіл-ю. Я нал-ю тобі чаю. У Петра кучеряве волос-я. Помаж воза маз-ю. Німеч-ша переможена.

Завдання 22.

Допишіть речення, вставляючи слова з дужок.

Я його пам'ятаю Піди глинь на них ще Аж суне вовк, такий
..... Зібрали з кавунів Треба йому пошану. Після бурі настало
..... . Сьогодні ранок Учитель дав нам додому

(Туманний, страшенний та здоровенний, віддати затишшя, завдання, насіння, ззаду, в обличчя).

Немає подвоєння приголосних у деяких ласкавих іменах та зменшених назвах*)

Наприклад:

Галя, Маруся, Харитя, кошеня, теля, цуценя, пташеня та інші.

Завдання 23.

Спишіть і вставте пропущені літери.

Мару-я приїхала з Німеч-ини. Маленька Галя ще без-уба. Шум порогів Дніпра від-авався у ву-хах. Наше коше-я уже ловить мишей. Баштан-ик почастував нас спілим кавуном. З гнізда вишало пташе-я. На луках паслося те-я.

*) Не подвоюються приголосні в словах: пеня, свиня, хвиля, третя та інші.

**Не подвоюються приголосні, коли є їх
декілька підряд в одному слові.**

Наприклад:

щастя, листя, шерстю, смертю, перцю, дертю.

Завдання 24.

Спишіть і підкресліть приголосні в словах, де вони стоять поруч, одною рисою, а де приголосні подвоюються — двома рисками.

Осипалось з дерев пожовкле листя. Блищить дорогоцінний камінець. Забачалося Василеві до борщу перцю. Свиню вигодовували дертю. Ще за життя бабуса нам розказували казку. Тваринна шкура покрита шерстю. Наше щастя — звільнена від усіх ворогів Україна. Смертю наших братів не зламати ворогові нашого духа.

Завдання 25.

Прочитайте текст декілька разів і напишіть його на дошці. Перевірте написане. Закрийте книжки і текст. Пишіть під диктат учителя.

В школі ми поповнювали свої знання. Опишіть своє життя. Залізну руду везли із Криворіжжя. З дерев осипається листя. Василь і Микола увійшли в густий ліс. Дідусь був письменний. В дідуса сиве волосся. Він був з Полісся. Бабуса пряде клоччя.

Завдання 26.

Перепишіть речення і поставте, замість крапок, пропущену літеру.

Важкі краплини гойдалися на колос..і. Через Дніпро із Запоріж...я ми поїхали на Криворіж...я. Сонце сипало гаряче промін..я. Ми розклали багат...я. Біля куреня сидів дідусь-баштан...ик. Насін..я з кавунів і динь дідусь зсипав у відро. Кругом було величезне камін...я. Тато має кишеньковий золотий годин...ик. Піднялась страшен...а буря. Ольга мит...ю застелила скатертиною стіл. Назад нема ще нам ворот...я.

Завдання 27.

Перепишіть речення і вставте, коли це потрібно, замість риски, пропущену літеру.

Тяжке жит-я нашого народу в більшовицькій неволі. Їдуть українці з Німеч-ини до далекої Амери-ки на переселен-я. Зненацька промін-я ясне од сну пробудило мене. Лісник убив вовчицю, а вовченят маленьких з собою забрав. Ростуть ті вовченята у лісника в хаті. Телята пасуться на толоці, а свиня з поросятами залізла в баюру. На подвір'ї лишилися малі тел-ята і ще одна свин-я з меншими порос-я-тами.

§ 9. ЧЕРГУВАННЯ У-В та І-Й.

Ненаголошені звуки **У** та **І** можуть чергуватися. Чергування відбувається так:
У чергується з **В**, а **І** з **Й**.

Завдання 28.

Прочитайте і порівняйте однакові слова. Пригляньтесь до їх перших літер і підкресліть, де відбулося чергування у на **в** та і на **й**.

Наш учитель. Наша вчителька. Він іде. Вона йде. З убогої хати. До вбогої хати. Іди — не йди. Брат іде. Сестра йде.

Завдання 29.

Прочитайте. Зверніть увагу на виділені літери і простежте чергування **у-в** та **і-й**. Спишіть і підкресліть, де відбулися чергування їх.

Він **у** лісі. Вона **в** лісі. Він **і** вона. Вона **й** він. Учень і учениця **й**дуть. Учениця **й** учень ідуть. Уже косять і молотять. Не лише косять, а **й** молотять. **У** мене є гроші. Вона буде **в** мене.

§ 10. ПЕРЕНОСИ СЛІВ.

Слова переносяться із рядка в рядок
по складах.
Однієї літери ні залишати ні переносити
не можна.

Односкладові слова не розкладаються і не розриваються на письмі. При переносі слів у першому рядку пишуть одну риску (-).

Завдання 30.

Розкладіть слова так, щоб можна перенести із рядка в рядок за поданим зразком.

З О Р І.

“Мамо люба! Глянь, як сяють
Ясно зорі золоті!
Кажуть люди, то не зорі,
Сяють душі то святі.

Кажуть, хто у нас на світі
Вік свій праведно прожив,
Хто умів людей любити,
Зла ніколи не робив,

Бог узяв того на небо
Ясно зіркою сіять...
Правда, мамо, то все душі,
А не зорі там горять?

Так навчи ж мене, голубко,
Щоб і я так прожила,
Щоб добро робити вмiла
І робить не вмiла зла.

(Б. Грінченко).

Зразок:

Ма-мо лю-ба, Глянь, як ся-ють.
Яс-но зо-рі зо-ло-ті.
Ка-жуть лю-ди, то не зо-рі,
Ся-ють ду-ші то свя-ті.

Слова, які мають подвоєні приголосні, можна переносити так, щоб одна приголосна залишилась, а другу перенести.

Наприклад:

жит-тя, знан-ня, годин-ник, осiн-ний, без-зубий,
Туреч-чина.

Завдання 31.

Подiлiть слова так, щоб можна було перенести
iз рядка в рядок.

П Е Р Е Д П О Л Ю В А Н Н Я М .

Наставала осiнь рання,
Час тривоги, полювання,
Коли мало сплять вночi
І мисливцi, i зайцi.

(О. Олесь).

**При переносі слів
не можна розривати ьо і йо.**

Наприклад:

цьо-го, мойо-го, сьо-мий, сер-йозно.

Завдання 32.

Розкладіть слова так, щоб можна було перенести із рядка в рядок.

Сьогодні я йому скажу.
Уже сьома година ранку.
В цьому районі.
Ми до нього їдем.
Налий у мазницю догтю.

Не можна розбивати переносом літери **дж**, **дз**, якщо вони означають один звук.

Наприклад:

вїж-дженїй, про-дзвонити, від-дзеркалїти.

Примітка:

Якщо **д**, **ж**, **з**, є окремі звуки, то їх при переносі можна розривати.

Наприклад:

від-жїтї, від-значити, від-зимувати, під-жак, під-земнїй.

Знак м'якшення і апостроф при переносі не відокремлюються від попередньої літери.

Наприклад:

силь-нїй, нїзь-кїй, об'-ява, сїм'-янїнн.

Завдання 33.

Розкладіть слова так, щоб можна було перенести.

Нехай знають по всім світі,
Як ми погибали
І, гнучи, свою правду
Кров'ю записали.
Поки Рось* зоветься Россю,
Дніпро в море летється,
Доти серце українське
З панським не живеється.
(Панько Куліш).

ЗАГАДКА.

Мати доні молодій
Огородик наділила.
Розкошує доня мила,
Каже неньці — тісно їй:
В земляній сиджу коморі,
А коса моя надворі.

Хочу цей раз штуку втнуть
Не скажу, як доню звуть;
Ви ж до загадки верніться,
З краю пильно придивіться.

(Л. Глібів).

*) Річка в Україні.

§ 11. УКРАЇНСЬКА АБЕТКА (альфавет).

Літери (букви), якими ми передаємо на письмі основні звуки української мови, написані в певному порядку. Вони мають свою назву, а всі вони разом зуться **абеткою** або **альфаветом**.

Українська абетка має 31 велику і 33 малі літери.

А а (а), Б б (бе), В в (ве), Г г (ге), Г г (ге), Д д (де), Е е (е), Є є (йе), Ж ж (же), З з (зе), и (и), І і (і), Ї ї (йї), Й й (йот), К к (ка), Л л (ел), М м (ем), Н н (ен), О о (о), П п (пе), Р р (ер), С с (ес), Т т (те), У у (у), Ф ф (еф), Х х (ха), Ц ц (це), Ч ч (че), Ш ш (ша), Щ щ (ща), Ю ю (йу), Я я (йа), ь (єр або знак м'якшення).

Не належать до абетки: 1) складені літери **дз, дж**, 2) знак наголосу ('), 3) апостроф (').

За абеткою складають списки, карти в картотеках. Вона помагає швидко відшукати потрібне в списках чи в картотеці. Всі словники складені теж за порядком абетки. Так краще й скоріше можна відшукати в словнику потрібне слово.

Завдання 34.

Спишіть прізвища всіх учнів у класі і перепишіть їх за порядком абетки.

Завдання 35.

Придбайте зошити для запису малозрозумілих вам слів. При читанні виписуйте такі слова в той зошит, а потім запитайте вчителя про значення та запишіть пояснення поруч з тими словами праворуч. Впорядкуйте свій словничок за порядком нашої абетки.

Завдання 36.

Випишіть за абетковим порядком спочатку чоловічі, а потім жіночі імена.

Петро, Тиміш, Григорій, Оксана, Ганна, Улас, Онисько, Архип, Левко, Тарас, Володимир, Василь, Лука, Палажка, Василина, Кирило, Митрофан, Давид, Андрій, Ігор, Іван, Ольга, Наталка, Семен, Химка, Хома, Карпо, Харитон, Максим, Трохим, Олексій, Текля, Мотря, Богдан, Гнат, Ірина, Борис, Горпина, Дмитро, Ївга, Катерина, Євген, Віра, Лукерія, Параска, Степан, Юхим, Софія, Роман, Юрко, Се-
рафима, Федора, Юлія, Федір, Ярослав, Радивон, Яків, Раїса, Явдоха, Харитина.

Завдання 37.

Впорядкуйте за абетковим порядком перелік українських міст.

Київ, Харків, Дніпропетровськ, Одеса, Полтава, Запоріжжя, Кривий Ріг, Юзівка, Бахмут, Мелітополь, Маріупіль, Миколаїв, Херсон, Чернігів, Тернопіль, Борислав, Ужгород, Перемишль, Ярослав, Чернівці, Холм, Ковель, Суми, Вінниця, Хуст, Біла Церква, Бердичів, Житомир, Дрогобич.

Завдання 38.

Перепишіть прізвища наших визначних українських письменників за абетковим порядком.

Котляревський І., Гулак-Артемівський П., Гребінка Є., Шевченко Т., Куліш П., Забіла Н., Щоголів Я., Глібів Л., Руданський С., Старицький М., Мирний П., Нечуй-Левицький І., Коцюбинський М., Пчілка О., Кобилянська О., Українка Л., Грабовський П., Тесленко А., Квітка-Основ'яненко Г., Метлинський А., Лепкий Б., Франко І., Вороний М., Чупринка Г., Сковорода Г., Винниченко В., Грінченко Б., Федькович Ю., Олесь О., Мартинович Л., Тобілевич І., Самчук У., Осьмачка Т., Багрянний І.

§ 12. РЕЧЕННЯ

Говорити — це значить висловлювати свої думки. Думки можна висловлювати одним словом або цілою групою слів.

Наприклад:

С Х І Д С О Н Ц Я .

Світає. Край неба палає.
Соловейко в темнім гаї сонце зустрічає.
(Т. Шевченко).

Тут три окремих і закінчених думки. Перша висловлена одним словом, а другі дві — цілими групами слів.

Група слів або одно слово, що виявляє закінчену думку, зветься реченням.

Речення є розповідні, питальні й окличні. Їх можна розпізнати по вимові, а на письмі по розділових знаках. (Крапка, знак питання, знак оклику).

Придивіться в нижчеподанім творі.

Х А З Я Ї Н Т А Ш К А П А .

Хазяїн сіяв овесець. Була у його нивка невелика. От бачить шкапа та й базіка: “І на який це він кінець овес у полі розсипає? Мабуть і сам не знає. А я чувала та й не раз, як про людей говорять всюди, що люди розумніші нас. Тепер я бачу — брешуть люди!”

Минуло літо. Після жнив овес хазяїн змолотив, і шкапу ту, що вередує, він і шанує і годує.
(Л. Глібів).

§ 13. РОЗПОВІДНЕ РЕЧЕННЯ.

При вимові в кінці речення понижується голос, а між реченнями є маленька павза*).

На письмі речення починаються з великої літери, а в кінці стоїть крапка.

Наприклад:

Скачуть зайчики. Стоять воли. Рушив автомобіль. Літак летить. Дме холодний вітер. Прийшли учні до школи. Ми ходили сьогодні до ставка.

Тут сім речень. Кожне речення про щось розповідає.

**Речення, в якому про щось розповідається,
називається розповідним.**

**У кінці розповідного речення
ставиться крапка (.)**

Завдання 39.

Відокремте речення. Напишіть їх окремо кожне.

Минула зима надійшла весна розтає сніг на річці пішла крига сьогодні теплий день ми ходили до річки уже прилетіли дикі качки зазеленіє трава високо дикі гуси летять рядочками повівав теплий вітерець сонечко вже високо в небі на горбочках зовсім сухо скоро уже зацвітуть фіялочки.

*) перерва.

Завдання 40.

Відокремте речення. Напишіть їх правильно, так, щоб речення від речення відокремлювалось лише крапкою.

Прийшла весна стало тепло пташки співають бджоли літають цвітуть дерева люди працюють на полі і на городах.

Завдання 41.

Складіть речення і напишіть їх правильно, доповнюючи до них слова з дужок.

Настала тепла Хлопці пішли до річки На березі річки була З неї можна плгати у Від річки вони пішли Дома вони готували
(додому, кладка, воду, пара, купатися, лекції).

Завдання 42.

Складіть речення і відокремлюйте їх крапками. Беріть слова з колонок і дужок.

Ліс	річка	вікно
дід	стіна	залізо
шлях	гора	скло
кавун	земля	гніздо
ніж	груша	відро
стіл	вишня	дерево

(зелений, широка, відкрите, товста, сивий, тяжке, висока, довгий, прозоре, родюча, солодка, гострий, високо на дереві, пофарбоване, червона, дерев'яний, високе, спілий).

§ 14. ПИТАЛЬНЕ РЕЧЕННЯ.

В розмові ми не тільки про щось розповідаємо або повідомляємо, а й запитуємо інших про щось або про когось.

Наприклад:

Хто це прийшов?
Що ти купив?
Кого ти зустрічав?
Чого у тебе немає?
Котра тепер година?
Яка в тебе книжка?
Де ти був?
Коли ти прийдеш?

**Речення, в якому є питання,
називається питальним.**

У кінці питального речення ставиться
знак питання (?).

У питальному реченні можуть бути слова:
хто, що, кого, чого, котрий, який, де, коли, чи
та інші.

Питального слова в питальному реченні може й не бути. Тоді лише підвищується голос на якомусь слові в реченні.

Від наголосу на якомусь слові можна довідатись, про що саме запитується в цілому реченні.

Наприклад:

Ти був сьогодні в школі?
Тут запитується: чи був.
Ти був сьогодні в школі?
Ти, а не хто інший.
Ти був сьогодні в школі?
Чи сьогодні був.
Ти був сьогодні у школі?
У школі, а не де інде.

Завдання 43.

Випишіть в одну колонку розповідні речення, а в другу питальні.

Коли прилітають дикі птахи?
Дикі птахи прилітають весною.
Чим живляться хижі звірі?
Хижі звірі живляться м'ясом.
Де ти тепер живеш?
Я живу тепер у місті.
Котра тепер година?
Тепер восьма година ранку.
Чи вернувся Василь додому?
Василь уже вдома
Хіба ти мене не впізнаєш?
Я тебе впізнаю.

Завдання 44.

Випишіть питальні речення.

ТА ГЕЙ, БИКИ!

Та гей, бики! Чого ж ви стали?
Чи поле страшно заросло?

Чи леміша їржа поїла?

Чи затушилось чересло?

Вперед, бики! Бадилля зсохло,

Самі валяться будяки,

А чересло, леміш новіі...

Чого ж ви стали? Гей, бики!

Та гей, бики! Ломіть бадилля,

Ломіть його, валіть на прах:

Нехай не буде того зілля

На наших батьківських полях!

А чересло моє ізліва,

Леміш із правої руки

Зітнуть і корінь того зілля, —

Чого ж ви стали? Гей, бики!

Та гей, бики! Зоремо поле,

Посієм ярее зерно;

А спаде дощик — незабаром

З землі пробудиться воно,

Пробудиться і на світ гляне,

І, як дівочії вінки,

Зазеленіють наші ниви, —

Чого ж ви стали? Гей, бики!

(Степан Руданський).

НАШ ГОЛОС

Місячник — Видав Асоціація Українців Америки

OUR VOICE - Ukrainian Monthly

P.O. Box 717, Townley Br.
Union, NJ 07083

Річна передплата в ЗСА 7.00 дол., закордоном 8.00 дол. Поодинокє число 70 ц.

Yearly subscr. USA \$7, Foreign \$8 Postage paid at Post Office, Union, NJ

Рік XIX Ч.10 Жовтень 1987 USPS 043-070 No.10 Oct'r 1987 Vol. XIX

(ISSN 0744-737X)

Осип Труш

ЧИ ТЕПЕР Є МОЖЛИВИЙ УКРАЇНСЬКО-ЖИДІВСЬКИЙ ДІЯЛОГ?

На цю пекучу проблематику взаємовідносин між українським і жидівським народами багато в нас говориться й дискутується під теперішню пору. І це очевидно абсорбує багато нашої енергії і уваги, але результати є дуже мінімальні, а для нас українців особливо дається відчутти постійне вороже і негативне наставлення жидівської діаспори, яке (наставлення) нівечить будь які шанси для зближення чи поширення діалогу. На нашу думку, беручи під увагу ряд фактів, треба ствердити, що атмосфера створена жидівською стороною, під кожним оглядом свідчить про те, що будь-який діалог чи зближення між обома народами тепер є неможливим. Очевидно, ситуація може змінитися, але на це тепер немає великих надій.

Візьмім під розвагу декілька подій, які є доказом цього, що жидаї взагалі у своїй відношенню не тільки до нас, народів Східної Європи і Балтику, але тимбільше до Америки і Заходу не зуміли побачити себе в більш об'єктивнім світлі — щоби поглянути правді у вічі і признати іншим народам, що і ті народи мають рацію, і що не все є в порядку з жидами, бо і вони (т.зн. жидаї) мають, так як і всі народи, свої позитиви і негативи.

diasporiana.org.ua

Слідкуючи за пресою і іншими засобами комунікації, яка є під сильним впливом жидів, ми бачимо постійне вибілювання і промовчування будь яких негативних подій, які заторкують жидів. Для ілюстрації і порівняння будемо брати декілька недавних подій, які свідчать про те, що жидівська сторона бачить себе постійно у найкращому світлі. Ось такий маркантний приклад інформації на телевізійному каналі ч. 7, дня 18-го серпня 1987 під час вечірньої новинкарської програми, де повідомлено, що зловлено, при вломі до крамниці членів "російської мафії". На запит, звернений до поліційного агента, що це означає, той дав пояснення, що це є група російських новоприбулих жидів, які вже виконали ряд таких вломів до крамниць з вартісним крамом. Агент пояснив це тим, що совети, звичайно пляново позбулися кримінального елементу, використовуючи висилку переслідуваних жидів поза свої кордони. Про це ані словом не згадала нью-йоркська преса, а це вже вдруге, бо була згадка приблизно рік тому про подібний інцидент. Але й тоді це збуто мовчанкою. Пишеться про всіх і про все, але не про себе. А такі кримінальні елементи існують у всіх народів.

Згадаймо тут про те, що на початку 1987

§ 15. ОКЛИЧНЕ РЕЧЕННЯ

Людина може висловлювати свої думки і свої переживання, сильні почуття, висловлюючи разом з цим радість, здивування, обурення, заклик або й переляк.

Наприклад:

Сторононька рідна!
Коханий мій краю!
Була ти вільна тільки один день!
Гетьте, думи, ви хмари осінні!
Тож тепера весна золота!
Рятуйте! Рятуйте!
Горе моє!

Речення, в якому передається думка з сильним почуттям, називається окличним.

В кінці окличного речення ставиться знак оклику (!).

В окличному реченні іноді може бути питальне слово, але воно в собі питання не має.

Наприклад:

Як приємно пахнуть квіти!
Який чудовий день!
Як я люблю степ!

В окличному реченні підвищується голос на всіх словах речення.

Те саме речення може бути розповідним, питальним або окличним. У вимові це залежить від пониження голосу в кінці речення, або від наголосу на якомусь слові,

або від висловлення всього речення з підвищеним голосом, а на письмі позначається знаком : крапкою, знаком питання чи знаком оклику.

Наприклад:

Настав день.
Настав день?
Настав день!

Завдання 45.

Утворіть із розповідних речень питальні речення й окличні речення. Спишіть розповідні речення в одну колонку, а потім питальні речення в другу колонку, а окличні в третю колонку.

Летять літаки. Коні стоять. Розгорівся вогонь.
Учитель іде. Розпочалася лекція. У школу йдемо.

Завдання 46.

Придумайте п'ять розповідних речень. Напишіть їх у зошитах.

Завдання 47.

Придумайте п'ять питальних речень. Напишіть їх у зошитах.

Завдання 48.

Придумайте п'ять окличних речень. Напишіть їх у зошитах.

Завдання 49.

Виділіть речення. Утворіть з них розповідні, питальні й окличні речення.

За нами наш край за нас міста і села нас кличе наша земля.

р. газета "Нью Йорк Пост" подала новинку про 75-літнього Дж. Танненбавма, що проживає на Брайтон Біч у Брукліні, стверджуючи, що вже 1979 року стали відомі факти, що він був нацистським "капо" у таборі в Герліц, де проявив особливу жорстокість до своїх співгромадян жидів. На цьому та справа застрягла у сліпим куті. І більше про це не говориться, але на кожному кроці слухаємо і читаємо про Дем'янюка, Лінаса, Ковальчука, Козія і ін., але не про Танненбавма. Ба, що більше, кожного дня читаємо хто є ті перші. Тут постійно до нудьги у звітах про Дем'янюка є все підкреслене, що він є українець. Це саме відноситься до інших, яких обвинувачують у співпраці з нацистами.

А коли будемо говорити про шпигуна Джонатана Поларда, якого засудили на до смертну в'язницю за його передання секретних матеріалів Ізраїлеві, то тут дуже помітним є те, що цілковито вибілюється Ізраїль, що, мовляв, ніхто з урядових чинників Ізраїлю про те не знав, а в дійсності ту аферу організував і фінансував ізраїльський уряд.

Коли останніми місяцями ми були свідками конгресового переслухання "ірангейту", то знова повторилася та сама історія вибілювання жидівської сторони тоді, коли є всі позначки, що в більшості та афера була інспірована Ізраїлем і що він на тій афері фінансово скористав. І знова про всіх і все, але тільки не про себе самого.

Роман Барановський

АУА — ІНІЦІАТОР ДЕМОКРАТИЧНОГО ПРОЦЕСУ ГРОМАДСЬКОГО ЖИТТЯ

(Слово голови АУА на 4-му З'їзді АУА)

На пості голови Асоціації Українців Америки (АУА), якщо враховувати тут теж каденцію КГЕ*, я був 21 років. Це був час неймовірних труднощів, які вимагали від нас усіх виснажливих зусиль, посвяти і витривалості не піддатися тискові, вдержатися за всяку ціну і навіть проти надії сподіватись. Це була добра школа, бо ми багато дечого навчилися і набули досвіду.

І вкінці треба згадати про зливу видань, які публікує жидівська діаспора в останніх кількох роках. Матеріяли, які там друкуються, є насичені патологічною ненавистю до всього українського, а рівночасно до всіх балтійських народів. Більшість тих матеріалів, це історичний фальш, який є взятий з советських джерел, а який немає будь якої історичної вартости чи об'єктивности.

При цій нагоді бажаємо згадати про одну подію, яка нас так би мовити примушує дещо призадуматися. Останніми днями преса повідомила, що група хасидських рабінів з Брукліна зорганізувалася у спеціальну комісію, в роді "ударників-моралістів". Мета її є відвідувати американські школи і викладати про справи моралі, справедливости і гуманності. Під тим ділом кожний з нас може підписатися, бо зміцнення тих принципів є на часі — ми бажаємо рабінам успіху. Але рівночасно ми хочемо побажати тим рабінам успіху в такій же вартісній праці між їхніми співвизнавцями.

На кінець хочемо ствердити, що можна б навести немало подібних фактів, які підтвердили б відповідь на питання, яке ми поставили в заголовку нашої статті: "Чи тепер є можливий українсько-жидівський діалог?" На нашу думку він є неможливим, доки не знайде зміна в настанові жидівської діаспори.

АУА хоч і мала в минулому успіхи, зате далеко більше турбот і кризових ситуацій, які спинювали ріст організації. Тож з перспективи часу дозвольте поділитися сьогодні деякими спостереженнями про стан організації, її проблеми і перспективи.

Живемо у доволі дивних часах і події на світовій арені мають величезний вплив теж і

Завдання 50.

Випишіть окремо питальні речення, а потім окремо окличні речення. (По вибору та за завданням учителя.)

В. ГЕТЕ.

ЛІСОВИЙ ЦАР.

Хто їде в негоду тим лісом густим?
То батько, спізнівшись, і хлопець із ним.
Обнявши малого, в руках він держить,
Його пригортає, його він пестить.

— Чом личко сховав ти, мій синку малий?
— Ой, тату! Чи бачиш? — Он цар лісовий.
У довгій кереї, в короні... дивись.
— То, синку, тумани навкруг простяглись.

“Мій хлопчику любий, до мене сюди
На луки зелені ти гратись іди!
В моєї матусі є пишні квітки,
Гаптовані золотом тобі сорочки.”

— Ой, тату, він кличе на луки рясні.
І квіти, і золото дає він мені!
— Нема там нічого, мій синочку. Цить!
То вітер між листям сухим шелестить.

“До мене, мій хлопче! В дібровах густих
Дочок уродливих побачиш моїх.
Вестимуть таночок і будуть співать,
Співаючи, будуть тебе колихать.”

— Ой, тату, мій тату! Туди подивись:
В танку королівни за руку взялись.
— О, ні, усе тихо у темряві там:
То верби старії схилялись гіллям.

“Мене, хлопче, вабить урода твоя;
Чи хочеш — не хочеш, візьму тебе я.”—
— Ой, татку, вже близько!.. Він нас дожене!
Він давить, він душить, він тягне мене!..

Наляканий батько не їде — летить...
А хлопець нудьгує, а хлопець кричить.
Добіг він додому, і дивиться він:
В руках уже мертвий лежить його син.

(Переклав **Б. Грінченко**).

на наше громадсько-політичне життя.

Явища, які останнім часом заіснували в світі, зокрема в Советському Союзі із зменшенням ізоляції від нашої Батьківщини, що було для української еміграції великою подією, створили зовсім нову ситуацію і в Україні і в діяспорі. Проголошення т.зв. "гласності", або "перестройки", як її там тепер називають, стало предметом широкого зацікавлення на світовому ринку і оживленою темою в міжнародній пресі. Її по різному інтерпретують. Одні вважають це ехопальною подією від часу НЕП-у, інші звичайною рекламою, або блефом. Деякі країни на Заході заявили, що не мають ілюзій щодо гласності.

В Заяві учасників Українського Правозахисного Руху сказано: "У ССРСР відбуваються зміни, спрямовані на те, щоби вивести державу із стану загнивання і зростаючої кризи — політичної, економічної і духовної".

"Однак ці зміни у внутрішній і зовнішній політиці нинішнього керівництва викликають поважні і серйозні застереження і можуть загальмувати перебудову а то й призвести до зовсім протилежних наслідків", сказано в Заяві.

І хоч в Советському Союзі багато говориться про "гласність", а дехто на Заході навіть виявляє захоплення і пов'язує з нею надії на краще, на ділі, вона дуже обмежена і досі майже нічого не змінилося в Советському Союзі. Ці обмеження бачимо в першій мірі в стосунку національних питань. Російщення України далі провадиться повною парою, переслідування правозахисників і вірних продовжується, зумисне нищаться історичні місця України, українську мову зведено до вжитку в колгоспах, фальшується нашу історію, навіть епохальну дату 1000-ліття Християнства в Україні, яку відзначимо в 1988 році, Москва присвоює собі, як свою історію, коли тієї держави ще довго не було.

А все ж таки злидні, а останньо ще й жахлива катастрофа в Чорнобилі минулого року, довели до крайности і розпуки наших людей і вони, відкликаючись до тієї "гласності" відважно заговорили про безправ'я і домагаються своїх людських прав. Про це свідчать Заяви

учасників 3їзду Спілки Українських Письменників, які доволі одверто заговорили в обороні української мови, нищення наших культурних надбань тощо. Останньо появилася в пресі важлива Заява українських католиків в Україні, звернена до Папи і до генсека Горбачева, у якій єпископи, священники, монахи і монахині та вірні Католицької Церкви в Україні, у зв'язку із перебудовою в ССРСР а також 1000-ліття Християнства в Україні, заявляють, що годі далі перебувати у підпіллі і просять сприяти правній легалізації Української Католицької Церкви в ССРСР.

Треба дійсно подивляти відвагу тих людей, які не звертаючи уваги на небезпеку не завагалися одверто поставити ті вимоги. Коли мати на увазі критичну міжнародно ситуацію, де щораз гостріше зарисовуються конфлікти поміж советським бльоком і західним демократичним світом, то такі заяви мають свою вимову.

Щораз частіше матеріяли, що надходять з України стали здобутком світової преси, новий етап української справи отримав світовий розголос.

Так в Україні, а як у нашій діяспорі? Українська політична еміграція перебуває все ще в полоні давних навичок, діє старими практикованими методами з-перед 60 років. Наші політичні лідери вперто тримаються своїх старих настанов. Відоме політичне середовище продовжує свою деструктивну роботу, змагаючи до опанування українських уста-

ПЕТРО ГРИГОРЕНКО

СПОГАДИ

Ціна книжки (751 стор.

в твердій оправі) —

30 00 американських

доларів і з пересилкою.

Замовлення сплати

на адресу

UKRAINIAN NEWS

19411 W Warren Ave

Detroit, MI 48228

§ 16. ПІДМЕТ І ПРИСУДОК

Хто що робить?

Дівчина пише. Мороз тріщить.

Хлопчик читає. Буря бушує.

Пташка співає. Сніг сипле.

Хто пише? Хто читає? Хто співає? Що тріщить?
Що бушує? Що сипле?

(дівчина, хлопчик, пташка, мороз, буря, сніг).

Завдання 51.

Складіть речення так, щоб нові слова відповідали на питання: хто?

Хто? — лікує.

Хто? — пише.

Хто? — учить.

Хто? — малює.

Хто? — кує.

Хто? — пере?

лікар, учитель, коваль, кравець, маляр, прачка).

Зразок:

Лікар лікує.

Завдання 52.

Складіть речення так, щоб нові слова відповідали на питання: що?

Що? — світить.

Що? — грає.

Що? — розтає.

Що? — зеленіє.

Що? — біжить.

Що? — сохне.

(сонечко, сніжок, струмочок, радіо, ліс, білизна).

Зразок:

Сонечко світить.

Слова в реченні, що відповідають на питання **хто?** або **що?**, означають предмети.

Предмети можуть бути живі й неживі.

Живі предмети відповідають на питання **хто?**

Неживі предмети відповідають на питання **що?**

Завдання 53.

Випишіть живі предмети в одну колонку, а неживі в другу колонку — на питання: хто? що?

Летять літаки. Біжать коні. Співають пташки. Лежать олівці. Хлопці вчаться. Висять яблука. Видніються гори. Ідуть дівчата. Скачуть зайці. Корови пасуться. Деревя ростуть. Сади цвітуть.

Зразок:

Живі предмети.

Хто?

коні.

Неживі предмети.

Що?

Літаки.

Завдання 54.

Випишіть в одну колонку живі предмети, а в другу неживі.

штани, котик, чоботи, корова, зошит, кінь,
дошка, вівця, сорочка, коза, олівець, гуска,
книжка, ложка, курка, заєць, вівця, свиня,
індик, трава, дерево, осел, голуб, качка.

Завдання 55.

Придумайте п'ять живих предметів і напишіть їх в одну колонку та п'ять неживих предметів і напишіть їх у другу колонку.

нов з великою шкодою для української справи в ЗСА і в світі.

Треба було аж XIII Конгресу УККА і наглядних доказів безправ'я, грубого порушення статутів і процедуральних постанов, фабрикованих делегатів, щоби цілий ряд крайових організацій і громадян дійшли до того висновку, до якого АУА і її члени дійшли вже на довго перед тим, ще на 9-му Конгресі УККА в 1968 році, створивши КГБ а згодом АУА. На жаль, у тому часі АУА ще не мала притягуючої сили, а наша громада ще не була готова піти на більш драстичні потягнення і заманіфестувати, що нам не по дорозі із тоталітарними звичками і антидемократичною системою у вільній країні, у якій ми поселилися.

Щойно тоді на знак протесту 22 крайові організації, в тому і АУА, яких число згодом збільшилося до 28, рішили покинути залю нарад і сторили після того Комітет за Правопорядок в УККА, з метою направити ситуацію. Як знаємо, всі намагання полагодити конфлікт, через неуступчивість речників УККА, точніше ВФ, який опанував цю громадську установу і зробив її своєю прибудівкою були невдячні. Логічним порядком Комітет за Правопорядок в УККА переформувався в 1983 році в Українську Американську Координаційну Раду, яку 4-ий СКВУ того ж самого року затвердив як рівнорядку і рівноправну централю в ЗСА поруч УККА. Таким чином створилися стабілізаційні фактори в українському громадсько-політичному житті в ЗСА.

Дальші намагання різних середовищ довести до порозуміння, останньо Конференції Українських Академічних і Професійних Товариств під проводом Владки Василя Лостена, які пропонували скликання Надзвичайного Конгресу Українців в ЗСА для створення одної, об'єднаної централі з новим статутом, речники УККА відкинули і ці пропозиції.

Брак доброї волі із сторони Екзекутиви УККА, яка діє під наказом своєї верхівки в Мюнхені, не йти на жодні компроміси, вказує на те, що вона не змінить своєї політики. Тому можна сказати, що всі дотеперішні спроби наладнати конфлікт і розмови на ту тему, що велися довший час, були марнуванням часу.

Такий стан дуже послаблює українську справу в ЗСА і тому не диво, що ми не могли зробити нічого, щоб урятувати свого часу нашого моряка М. Медведя, який шукаючи свободи, втік із советського корабля, а його американські власті насильно видали в руки са-трапів. А чи не є доказом нашої неспроможности те, що різні жидівські середовища у співпраці з ОСІ (Офіс оф Спешел Інвестигейшен) і КГБ, яке постачає їм фальшиві матеріяли і документи, обвинувачують наших людей у різних воєнних злочинах під час 2-ої світової війни і у висліді маємо справу І. Дем'янюка, Ковальчука та інших, а ми змушені тільки відбиватися пасивно від тих нападок. Не маючи сильних зв'язків з державними і урядовими чинниками, не маючи лаббі у Вашингтоні, я могло б зробити дуже багато корисного для нашої справи і запобігти різним наклепам, ми не спроможні заатакувати і потягнути до судової відповідальности тих, що осквернюють наше добре ім'я.

Така невідраднa ситуація вимагає поважної і серйозної застанови і ці завдання як грізне мemento перед нами. АУА, яка включилася до УАКРади, як її конструктивний чинник, повинна продовжувати свою діяльність, а своїм офіціозом "Наш Голос" допомагати УАКРаді у виконванні її нелегких обов'язків.

Закиди під адресою АУА, згодом Комітету за Правопорядок в УККА, а тепер ще й УАКРади, що це мовляв, розбивання національної єдности, що в демократичних системах меншість підпорядковується більшості, звучить лицемірно. Ми на численних прикладах бачимо на практиці як розуміє національну єдність ВФ у випадках, коли його прихильники не можуть опанувати якоїсь організації чи установи. Тоді ВФ застосовує т.зв. "блискуче відокремлення", а то й всіляко намагається шкодити діяльності другої установи, якої їм не вдалося опанувати.

Ми все ще чуємо закиди під адресою Екзекутиви УАКРади, що вона забагато часу витратила на безплідні розмови з речниками УККА. Ці закиди може подекуди й правильні, але не забуваймо, що це було конечне зло, до якого Екзекутива УАКРади, хотіла вона того

Слово в реченні, яке означає предмет і відповідає на питання ХТО? або ЩО?, називається підметом.

Наприклад:

Учень пише.
Хто пише? — Учень.

Слово **учень** у цьому реченні є підмет.

Цвіте вишня.
Що цвіте? — вишня.

Слово **вишня** в цьому реченні є підмет.

Завдання 56.

Спишіть і підкресліть підмет за поданим зразком.

Минула зима. Прийшла весна. Гріє сонечко. Розтає сніг. Потекли струмочки. Зазеленіла травичка. Діти радіють. Цвігуть квіти. Літають бджоли. Співають пташки. Плавають качки. Пасуться корови. За-співав півень. Ідуть дівчата. Хлопці поїхали. Сте-пан спить.

Завдання 57.

Спишіть і підкресліть підмети в реченнях.

Минуло літо. Настає осінь. Пожовкле листя. Дикі птахи відлітають. Діти граються. Надійшов вечір. Поснули діти. Співають ідучи дівчата. Хлопці вер-нулися додому. Деся гавкають собаки.

ЩО РОБИТЬ ПРЕДМЕТ, АБО ЩО З НИМ ДІЄТЬСЯ?

Що робить предмет?

Сонечко світить.

Сонечко — що робить? — Світить.

Коваль кує.

Коваль — що робить? — Кує.

Маляр малює.

Маляр — що робить? — Малює.

Кравець шиє.

Кравець — що робить? — Шиє.

Лікар лікує.

Лікар — що робить? — Лікує.

Учитель учить.

Учитель — що робить? — Учить.

Світить, кує, малює, шиє, лікує, учить — назви дій.

Вони відповідають на питання — що роблять?

Завдання 58.

Випишіть слова, що означають назви дій, в колонки.

Собака гавкає. Котик нявчить. Кінь ірже. Ластівка щечече. Василь пасе череду. Катруся поливає квіти. Учні вчаться в школі. Сонце сховалось за хмари. Ідуть великі дощі. Я пройшов через міст. Він читає книжку. Жінка написала листа.

Можуть бути питання й інші:

Що робить предмет? Що зробив предмет?

Що робитиме предмет? Що зробить предмет?

Що робиться з предметом?

Я купував.

Я — що робив? — Купував.

Ти прочитав.

Ти — що зробив? — Прочитав.

чи ні, була змушена обставинами. Відмовитися від тих розмов, означало б стягнути на себе ворожість публічної opinii і закид, що УАКРада не хоче єдності. На це Екзекутива УАКР ніяк не могла собі дозволити і тому розмови продовжувалися, з тією однак різницею, що УАКРада дійсно щиро бажала створення одної спільної централі, а УККА тимчасом грав на часі і баламутив громаду.

Здається, що вже можна тепер заризикувати ствердження, що більшість громадянства вже дійшла до того висновку, що до створення одної спільної централі українців в ЗСА ВФ не допустить своїми відомими методами. Тому для української громади не залишається нічого іншого, як йти власними шляхами.

АУА ставила собі завданням найти правильний шлях і дати відповіді на ряд пекучих питань нашого многогранного громадського життя. І це ми до деякої міри сповнили, бо дали поштовх до роздумів у висліді чого створилася УАКРада, яка й виросла на почві АУА. Тому незаперечним залишається факт, що АУА започаткувала демократичний процес нашого громадського життя в ЗСА і про це нам не слід забувати.

Роман Борковський

МИНУЛЕ І СУЧАСНЕ "НАШОГО ГОЛОСУ"

Минуле

Найбільшим успіхом Асоціації Українців Америки (АУА) є на мою думку, безперерйне видавання протягом 15-ть років місячника "Наш голос". Видавати місячник протягом такого довгого часу без підтримки з боку якої-небудь фінансової чи просто сильної громадської установи це неабиякий осяг. АУА ніколи не розвинулася в сильну громадську організацію і не могла причинитися до фінансової стабілізації свого місячника. Тому від самого початку "Наш Голос" мусів стояти на власних ногах, тобто полягати виключно на передплаті та внесках на пресовий фонд. В нашій еміграційній діяльності це осяг без прецен-

Отож, конкретизуючи вище сказане, АУА буде далі діяти згідно із своїм статутом, а одним із її завдань є допомога УАКРаді у її змаганнях до поправи громадського життя на засадах правопорядку і демократичних принципів, защо АУА змагалася довгими роками, у противагу конспіративним методам праці, що їх все ще дотримується ВФ з великою шкодою для нашої справи.

Українська політична еміграція, як допоміжний чинник може багато зробити і поможти українській справі під умовою, що буде працювати в єдності, бо тільки це є передмовою будь-якої помочі Україні і українському народові у їх боротьбі за людські права. Тільки спільним зусиллям ми могли б добитися певних успіхів. Тому об'єднано прямуймо до збереження нашої національної ідентичності, здобуваймо якнайбільше прихильників для нашої справи шляхом зв'язків, публікацій і ширенням правди про Україну і її визвольну боротьбу і таким чином виправдаймо наше тут існування із найліпшою вірою допомоги нашій поневоленій Україні.

*Комітету Громадської Єдності.

су, навіть якщо вчислити правильні критичні завваги наших прихильників відносно змісту і форми місячника. За ті речі відповідали члени редакційної колегії і адміністратор. Всі вони дуже докладно здавали собі справу з недомагань та слабих сторін місячника, але з об'єктивних причин не могли їх усунути.

Основний тягар редагування і видавання

CANADIAN IMPORTERS LTD.

UKRAINIAN BOOK STORE

P.O. Box 1640 10215 - 97 Street

Edmonton, Alberta, Canada T5J 2N9

Катруся ходитиме.

Катруся — що робитиме? — Ходитиме.

Маруся піде.

Маруся — що зробить? — Піде.

Борщ вариться.

Що робиться з борщем? — Він вариться.

Завдання 59.

Випишіть колонкою приклади і вставте в середину їх питання за зразком.

Вітри дмуть. Ми малювали. Вони поспішали. Діти купалися. Учні вчаться. Хлопець прийшов. Микола їхатиме. Маляр намалює.

Вітри — що роблять? — Дмуть.

ЩО РОБИТЬСЯ З ПРЕДМЕТОМ.

Ячмінь сходить.

Що робиться з ячменем? — Він сходить.

Вода затікає.

Що робиться з водою? — Вона затікає.

Поле зеленіє.

Що робиться з полем? — Воно зеленіє.

Вінок усихає.

Що робиться з вінком? — Він усихає.

Сіль розтає.

Що робиться з сіллю? — Вона розтає.

Листя жовтіє.

Що робиться з листям? — Воно жовтіє.

Сходить, закипає, зеленіє, розтає, — все це слова, що означають дії. Вони показують, що робиться з предметами і відповідають на питання: **що з предметом діється?**

Завдання 60.

Спишіть і підкресліть слова, що означають дії і відповідають на питання: що з предметом діється?

Стоїть ліжко. Сидить бабуся. Сестра вчиться в гімназії. Шиється сорочка. Залізо поринає у воді. Косовиця вже кінчається. Діти купаються в садку. Дідусь старіє. Хлопчик росте. Сніг розтає.

Слово в реченні, яке означає, що робить предмет? або що з предметом діється?, називається присудком.

Присудок відповідає на питання:
що робить, робив, зробив, зробить предмет?
Що діється з предметом?

Ми йдемо.

Що ми робимо? — Йдемо.

Слово **йдемо** є присудок у цьому реченні.

Випав сніг.

Що сталося з снігом? — Випав.

Слово **випав** у цьому реченні є присудок.

Завдання 61.

Спишіть. Підкреслюйте присудок у реченнях двома рисками за зразком.

Ластівки зліпили гніздечко. Дідусь плете кошк. День збільшився. Діти зібралися в саду. Щука швидко плаває. Жито вже красується. Волошки виглядають з гушавини. Зачервоніли вишні.

"Нашого Голосу" несли головний редактор і адміністратор. Покійний Дмитро Кузик поєднував в своїх руках обі ці функції аж до своєї смерті. Коли ж гол. редактором став Євген Перейма функцію адміністратора перебрав Осип Труш. Гол. редактор витискає п'ятно своєї особовости передовсім на зміст й організації журналу. Заки перейдемо до тої справи я хотівби зупинитися над питанням чи була якась одна спільна лінія місячника незалежно від зміни на становищі гол. редактора і взагалі, який був характер "Нашого Голосу" протягом тих довгих літ і яке було його громадське значення і роля.

Незмінною ціллю і узасадненням існування "Нашого Голосу" — це служіння українській громаді. Якими методами і засобами він це добровільно прийняте на себе зобов'язання виконував? Насамперед подаванням інформації про різні прояви нашого громадського життя; в першу чергу ті інформації, які з різних причин не появлялися на сторінках наших інших пресових органів.

До підставових засад журналістики належить це, що періодичні друковані видання чи це будуть газети чи журнали повинні інформувати читачів про важливі і цікаві актуальні події. Ця теоретично правильна засада на практиці часто зустрічає різні труднощі. Буває так, що спонсорові чи власникові газети є корисно задержати від публікації якусь вістку чи інформацію, а деколи навіть перевернути або заступити видумкою. Не треба пригадувати, що це і неетично і незгідне з інтересами ширшої громади. Якщо ідеться про "Наш Голос", то інтенцією редакції було завжди писати правду і тільки правду. Це не значить, що, що часом на його сторінки не попадали і невірні інформації з причини несолідности зовнішніх інформаторів або навіть хвилених дефектів у пам'яті цілком солідних і чесних співпрацівників. Але треба сказати, що таких випадків не було багато і редакція старалася в скорому часі поправити невірну чи неточну інформацію.

Другим унапрямолючим чинником для редакційного колективу була віра у вартість демократії для громадського розвитку нашої спільноти. Ми завжди були визнавцями і обо-

ронцями демократичних засад та демократичної процедури у нашому громадському і політичному житті. Тут ми мусли поборювати різні тоталітарні й авторитарні залишки у свідомості й поступуванню досить великої частини нашого суспільства.

Саме розвивання української демократичної думки і оборона демократичних позицій на базі основної державницької ідеології належало до наших важливіших завдань. Наскільки ми мали в тому успіх важко зміряти чи зважити. Одне є певне, що наша 15-літня праця не могла не мати якогось впливу на громаду. Без "Нашого Голосу" залишилося б у ній ще одне пусте місце.

Ми сприяли витворенню атмосфери толеранції до різних поглядів і груп, які признавали за нами право на наші погляди і на наше існування. Рівночасно ми сприяли витворенню спільноти ідеї у засадничих справах та спільноти дії, тобто єдності у різноманітності. Ми протиставлялися тим, які ту єдність валили або розуміли її як підпорядкування якійсь одній доктрині та одній організації.

Проблеми

Дальше ми прагнули до витворення збалансованого й узгідненого погляду на проблему витворення у громаді опінії, що "Н. Голос" не втікає від контroversійних справ та думок і не вагається порушувати різні традиційні "табу" нашого суспільства.

Ми також старалися інформувати читачів

Завдання 62.

Перепишіть вірш і підкресліть присудки за поданим зразком.

В Е Ч І Р

Нагулялося по небу.
Весняному сонце,
Зазирає на добраніч.
У низьке віконце.
І промінчиком угору
Огняним стріляє;
Хрест на церкві розтопленим
Золотом сіяє.

(П. Куліш).

Завдання 63.

Перепишіть вірш і підкресліть підмети за поданим зразком.

Б І Л Я Х А Т И

Садок вишневий коло хати;
Хрущі над вишнями гудуть.
Плугатарі з плугами йдуть,
Співають ідучи дівчата,
А матері вечерять ждуть.
Сім'я вечерея коло хати;
Вечірня зіронька встає;
Дочка вечерять подає,
А мати хоче научати,
Так соловейко не дає.

(Т. Шевченко).

Завдання 64.

Перепишіть вірш і підкресліть однією рисою підмети, а двома — присудки, за поданим зразком.

БАБУСЯ

Серед гаю, під горою
Старий дуб стоїть;
З-під кореня того дуба
Криниця дзюрчить.
Дзюрчить-біжить криниченька,
Наповня ставок;
Над тим ставком похилився
Вишневий садок.
Похилая хатиночка
З садка визира;
В тій хатинці проживає
Бабуся стара.

(П. Куліш).

про появу вартісних публікацій та вказувати на те, що в них позитивного з точки погляду інтересів цілоти. Як виходить з аналізу передплатників і платників на пресовий фонд читачами "Н. Голосу" є переважно освічені люди нашої громади. Наша громада є зріжничкована, підтягнена на децю вищий соціальний рівень, відносно активна і в міру жертвенна. Але вона має брак — не вміє порадити собі з наступом екстремістичних елементів. Ми старалися вказувати шляхи переборення тієї нашої слабости і стимулювати громаду до думання і активності.

"Наш Голос" мав свої труднощі і проблеми. Ред. колегія працювала назагал гармонійно і тим давала живий приклад на те, що можна працювати разом людям різного минулого і різних поглядів на деякі актуальні справи, якщо вони працюють на базі спільної державно-національної і демократичної ідеології. Це не означає, що не було часом незадоволення, задрасень і спорів, але завжди знаходився шлях до конструктивної розв'язки.

Були навіть спроби винести на сторінки нашого місячника спори з часів Другої світової війни і ще давніші — вправді не членами ред. колегії але кореспондентами. Але ми рішили залишити ті спори на дослід історикам, а самим держатися своєї лінії лицем до сучасності.

Сталою болячкою "Н. Голосу" був брак ширшого круга добрих співробітників. Хоч серед нашої демократичної частини громади не бракує людей що вміють держати в руці перо і навіть знані з свого журналістичного минулого, було дуже важко притягнути їх до співпраці в місячнику. Думаю, що головна причина у нашому демократичному лінивстві. Бо співпраця з демократичним виданням всетаки вимагає певного зусилля і вкладу праці. Деякі з тих наших демократів нарікали на низький інтелектуальний рівень "Н. Голосу", на невіправлені мовні і друкарські помилки, на нелітературну мову і на поганий зовнішній вигляд.

Відповідь критикам

Спробуймо розібратися в тих питаннях.

Сторонники високого рівня зробили б краще, щоб замість нарікати — піднесли рівень своїми високоякісними статтями. Ніщо не стоїть на перешкоді це зробити. Але до речі рівень "Н. Голосу" не нищий у порівнянні з іншими нашими газетами. Ми мали серед наших співробітників деяких першорядних журналістів і публіцистів, серед яких на перше місце можна поставити Михайла Демковича Добрянського. Звичайно наш місячник не може рівнятися з товстими журналами, які платять авторам гонорарі і тим забезпечують їхнє співробітництво. Але характер і можливості "Н. Голосу" є інші. Часто говориться, що "Н. Голос" до певної міри продовжує лінію "Листів до Приятелів" і повинен на нього рівнятися. Тут забувається, що "Н. Голос" не мав, не має і правдоподібно не буде мати головного редактора, такого блискучого інтелектуала, яким був покійний Шлемкевич, який зумів приєднати до співпраці ширший круг високоякісних журналістів. Нажаль більшість з них слідом за М. Шлемкевичем переставились в інший світ. Для нас залишається одна напрямна — робім те, що можемо, що вважаємо за потрібне і що знаходить схвалення наших читачів і прихильників. Якщо ідеться про мову, то мова "Н. Голосу" літературна.

Ми старалися містити на сторінках "Н. Голосу" усе, що за "Нью-Йорк Таймсом", надається до друку. Наші головні редактори, які засадничо займаються селекцією матеріалів, мали проблеми з матеріалами, які не надавалися до друку, принайменше на сторінках "Н. Голосу". Це в першу чергу статті, які не підходять до характеру місячника, а далі статті побудовані на сумнівних фактах або прямо суперечать перевіреним фактам. Тут належать також вже згадувані статті, що старалися старі ресентименти і спори.

Окремо стоять статті, які колись Богдан Романенчук назвав "дурними статтями". Він як редактор журналу "Київ" ще в 1958 р. в числі 5-6 писав: "Я не можу збагнути як може відповідальний за зміст і рівень своєї газети чи журналу редактор поміщувати дурні статті та ще й проголошувати їх за дискусійні і запрошувати інших авторів висловлювати свою

§ 17. НЕПОШИРЕНІ Й ПОШИРЕНІ РЕЧЕННЯ

Завдання 65.

Порівняйте речення в обох колонках.

I.

Столяр пиляє.
Кравець шиє.
Учитель учить.

II.

Столяр пиляє пилкою.
Кравець шиє вбрання.
Учитель учить дітей.

У другій колонці речення повніші й точніші, як речення, що є в першій колонці.

Речення першої колонки складаються тільки з підмета й присудка, а речення другої колонки мають ще й інші слова. До тих інших слів у реченні також можна поставити запитання.

Наприклад:

Столяр пиляє — чим? — пилкою.
Кравець шиє — що? — вбрання.
Учитель учить — кого? — дітей.

В реченнях, крім підметів і присудків, можуть бути й інші повнозначні слова, до яких можна поставити питання

I.

Тато приніс газету.
Петрик годує кроликів.
Учні читають голосно.
Селянин оре плугом.

II.

Тато приніс — що? — газету.
Петрик годує — кого? — кроликів.
Учні читають — як? — голосно.
Селянин оре — чим? — плугом.

Слова в реченні, що відповідають на якесь питання, називаються членами речення.

Примітка:

Слова, що не відповідають ні на які питання в реченні, членами речення не бувають.

Підмет і присудок — це головні члени речення, а всі інші повнозначні слова речення, що відповідають на якісь питання, називаються **другорядними членами речення**.

Завдання 66.

Впишіть у першу колонку підмети, у другу присудки, а в третю другорядні члени речення. До другорядних членів речення поставте питання за поданим зразком.

Надходить весна запашна. Розтає сніг швидко. Прилітають дикі птахи. Виросла зелена травичка. Василько посіяв квіти. Оксана дістала цікаву книжку.

Підмети:	Присудки:	Другорядні члени речення:
весна	надходить	запашна — яка?
сніг	розтає	швидко — як?
птахи	прилітають	дикі — які?

Завдання 67.

Перепишіть і підкресліть члени речення — підмет однією рисою, присудок двома, а другорядні члени речення хвилястою рисою, за поданим зразком.

Ясне сонечко усміхнулося садкам. Івасик пасе гуси. Маленьке світло мерехтить. Ідуть діти в школу раненько. Настав ясний соняшний день. У школі розпочалося навчання. Діти йдуть із школи додому. На горах біліє сніг. Навколо нас зеленіє трава. Весняний вітер тихо повіває.

думку. Дискутувати, очевидна річ, на різні цікаві теми можна і треба, бо від розумної дискусії може бути користь і авторам і читачам, але дискутувати на дурні теми, які не то не вимагають, але й не заслуговують узагалі на будь-яку дискусію, треба уважати шкідливим марнуванням дорогого місця в газеті чи журналі і шкідливими для читачів. Дурні статті тільки баламутять читача, навіть інтелігентного і ніякої користі не дають" (ст. 66). Я навів цей досить довгий пасус, тому, бо він влучає прямо в око проблеми і є так само актуальний сьогодні, як був тому тридцять років.

Щоб захоронити "Н. Голос" перед шкідливими і дурними статтями дехто пропонував, щоб усі члени ред-колегії переглядали пропонувані статті і висловлювали про них свою опінію. Але це виявилось непрактичним з уваги на територіяльне розкинення членів ред-колегії. Ми уповажнили головного редактора переводили селекцію матеріалів згідно з власним осудом з тим, що члени редакційної колегії можуть висловити свою опінію до вже поміщених статей. У випадку помилок це мало застерегти перед їх повторюванням. Крім

того головний редактор у випадку сумніву мав змогу консультиватися з іншими членами ред-колегії. Але це траплялося дуже рідко.

Тут випадає сказати кілька слів про наших головних редакторів. Оба вони совісно і з посвятою виконували свої обов'язки. Але є звичайно різниці у підході і стилі. Покійний інж. Кузик мав ширші зв'язки з людьми, які доставляли йому інформації навіть по телефону. Ті інформації він оформлював в короткі вістки, яким надавав окремого значення і які уважав за дуже потрібні в місячнику того типу як "Н. Голос". Він знаходив велике задоволення в тому, що в місячнику можна знайти інформації за якими даремно шукати в інших періодах. Він також займав різкіше становище до наших противників.

Е. Перейма як головний редактор більше полягає на друкованих джерелах інформацій і старається містити більше статей на громадські, політичні і культурні теми; він бажав би розбудувати наш орган до журнального типу. Він менше агресивний у відношенні до наших екстремістичних противників і старається загладжувати надто гострі канти.

До 1000-ліття Християнства в Україні

Михайло Паламар

ГРЕКО-РИМСЬКА Й УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА

Мистецька пам'ятка Риму "Tabula Піаса" з 1-го століття по Христі зі згадкою про здобуття Іліону (грецька назва городу Трої) зображує також виїзд Енея, одного з троянських героїв, на Захід, що використав римський поет Вергілій у своїй поемі "Енеїда". Вергілій — найбільший поет золотої доби римської літератури, яка тривала від 81-го року перед Хр. до 14 р. по Хр., тобто смерті імператора Октавіяна Августа.

Твір Вергілія Енеїда в 12-ти книгах — це епічна поема про троянського героя Енея — "прабатька" Риму та основника юліанського

роду, який в часах другої половини золотої доби римської літератури мав очолювати Октавіян Август — володар Римської імперії. Мати Енея — Венера була богинею, так що бажанням Октавіяна було, щоб Вергілій пов'язав історію Риму з богами та славним городом Троєю — головною митною коморою торгівлі в сусідстві центрів культури й цивілізації старого світу, тобто Азії, Європи та Африки.

Город Троя, який оспівав грецький поет Гомер в епічних поемах Іліяда й Одисея був зруйнований в 13-му ст. перед Хр. З того часу

Завдання 68.

Підкресліть слова в реченнях, що не бувають членами речення (у себе в зашитах), за поданим зразком.

На березі рибалка молоденький на поплавець глядить. За сонцем хмаронька пливе. Сирота скиталася по полях. Великі круглі хліби лежать на полиці. Всякої птиці повно в гаях. От радитись громада стала. В одній долині під горою високий явір зазеленів.

Завдання 69.

Випишіть в одну колонку підмети, а в другу присудки.

Обидва хлопчики ласкаво усміхалися. Пишно вив'язалася Ганнуся. Заклацали копита об суху землю. По вигону сивіє роса. Високі верби шуміли над ровом. Мухи бренили в квітках. Інколи ми співали. Тепер поле все ширше розкривало свої рамена. А мати прийде додому аж увечорі. Ще на перелазі зустріне Остапко маму. Мама усміхнеться до нього.

Підмети

хлопчики
Ганнуся
копита
роса

Присудки

усміхнулася
вив'язалася
заклацали
сивіє

Завдання 70.

Випишіть у колонку другорядні члени речення і поставте до них питання.

Стоїть гора високая. Зелений гай шумить. Пташки співають голосно. Весна квіточки викида. Буяє

авка молода. Весело сонечко блищить. Гайок пригно шелестить. Сіяють золоті сережки. Гримить тзика весела. Лунають дівочі співи.

Другорядні члени речення. Питання до них.

високая	—	яка?
зелений	—	який?
голосно	—	як?

**Речення, у якому немає другорядних членів,
називаються непоширеними.**

Наприклад:

Леся читає. Сидить зайчик. Іде дощ. Блиснула пскавка.

Непоширені речення складаються тільки з підмета та исудка.

**Речення, у якому є один або більше
другорядних членів, називається поширеним.**

Наприклад:

Леся читає книжку. Сидить зайчик під кущем. е великий дощ. Блиснула раптово блискавка.

Вергілій започаткував опис Енея — основника юліянського роду, тобто від назви городу Трої — Іліону (а прізвисько "Iulius" синові Енея надав римський бог Юпітер) та пов'язав його з героєм Трої — Енеєм і богами дохристиянських часів. Між іншим, Юпітер (найбільший бог римлян та опікун Римської імперії) обіцяв богині Венері, що її син Еней стане основником славного юліянського роду, який керуватиме життям римлян на протязі століть аж до часів імператора Октавіяна включно.

Щоб закінчити Енеїду, Вергілій виїздив до Греції, головню Атен, бо хоч він був найбільшим поетом золотої доби римської літератури (коли вже існувала розвинена латинська мова, тобто мова освічених верств), доводилось користати з гелленських високомистецьких літературних надбань. Молоді римляни також виїздили на студії до Греції, помімо того, що була т.зв Велика чи Нова Греція в південній Італії, де було чимало грецьких колоній.

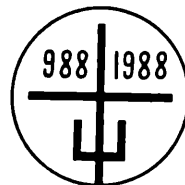
Імператор Октавіян Августус і впливовий член в його уряді Цільній Меценас підтримували фінансово письменство Римської імперії, що спричинило приплив з Італії до Риму талантів — любителів музи. З ними прибув і Вергілій зі села Андес, який вчився в Кремоні, Медіоляні та Римі. Октавіян також організував бібліотеки та сам брав участь в літературному житті, але його праці затратились. Імператор Октавіян хоч і діяв у республікансько-конституційному устрої, де сенатори радили, дискутували й голосували, але Октавіян (як консуль) затверджував кандидатів на сенаторів...

Пишучи Енеїду, Вергілій користав головню з творів Гомера, тобто Іліяди та Одиссеї. В перших 6-ох книгах Вергілій описав блукання Енея після зруйнування Трої аж доки не прибув до Італії, а в слідуючих 6-ох книгах виявив бої троянців на шляху, щоб врешті захопити "обіцяні" землі та створити нову країну згідно з дорученням матері богів Цибели (Реї) Енеєві, коли впала Троя. Вергілій наслідував Гомерові поезії, але включив старі національні римські міти й перекази та створив героїчну поему, надаючи їй зміст першої штучної епопеї в літературі старого світу.

Еней, як і Гомера Одиссей, блукав роками, виїхавши з Трої в 13-му ст. перед Хр., яка була над побережжям північно-східнього Середземного моря в Малій Азії при гирлі Дарданель. Виїжджаючи кораблями, Еней з побратимами повернув до Тракії (теренів Македонсько-Болгарських в пізніших часах), бо ж траки допомагали Трої підчас боротьби з греками. Опісля через отрови Дельос і Крету Еней попав до Картагени (в північній Африці), куди його кораблі занесли сильні вітри. Врешті Еней прибув до "обіцяної" землі, хоч прийшлося звести чимало боїв, де участь брали й боги та богині, помімо того, що Зевс (головний грецький бог), звичайно, забороняв це робити.

Милозвучність мови та мистецькі поетичні описи в Енеїді набули великої популярності, так що твір Вергілія вживано, поруч Гомерових епічних поем Іліяди та Одиссеї, і в шкільних підручниках. В середньовіччі західні поети наслідували Енеїду, як також перетворювали її на гумористичні твори звані "травестіями", що було поширене й в східній Європі.

Травестію "Енеїда" написав також Іван Котляревський в українській живій народній, а не старослов'янській чи церковнослов'янській мові. Він вживав Вергілія богів й богинь, героїв та приблизно ті місцевості куди блукав Еней, але виявив суспільно-політичний устрій України 18-го тс., велике етнографічне багатство, описуючи народні одяги, бенкети, страви, танки, співи, музику, як також народні звичаї, обряди, вечорниці, похорони та поминки. Котляревський згадав і роди зброї зі Запоріжжя, якого козакі після зруйнування Січі пішли в світ шукати нової батьківщини..., подібно як зробив Вергілій з мандрівкою Енея, виявляючи при тому старинну римську духовість у літературі.

Завдання 71.

Спишіть. Підкресліть непоширені речення за поданим зразком.

Погода змінилася. Тихе повітря запахло пахощами квітів. Цвіли яблуні. Дітвора висипала з школи на подвір'я. Тиша збудилася криком дітей. Задзвонив дзвінок. Діти вернулися знов у шкільне приміщення. Настала знову тиша. Гудуть бджоли. Пробіг автомобіль. Курява погналася слідом за автомобілем. Набігла хмара. Вона закрила на одну мить сонечко.

Завдання 72.

Утворіть непоширені речення, доповнюючи слова першої колонки словами з другої колонки.

I.

Дощ, діти, трава, пісня, поїзд, вистава, сонечко, збори, горобець, струни, зірочки.

II.

Зеленіє, сяє, перестав, пурхнув, купаються, бринять, лунає, закінчилися, блимають, розпочалася, рушив.

Зразок:

Дощ перестав. Діти купаються. Трава зеленіє. Лунає пісня.

Завдання 73.

Утворіть поширені речення, доповнюючи непоширені речення словами з дужок.

Мчать автомобілі. Дзвонять трамваї. Ідуть школярі. Лунає пісня. Надходить вечір. Синіє море. Дмухнув вітрець. Літають чайки. Хлюпнула хвиля. Темніє захід. Зійшов місяць.

(Швидко, раз-у-раз, додому, дзвінко, тихий, широке, крикливі, легенький, піняста, далекий, сріблястий.)

Зразок:

Мчать автомобілі швидко. Раз-у-раз дзвонять трамваї. Ідуть додому школярі. Лунає пісня дзвінко.

Завдання 74.

Доповніть речення другорядними членами з дужок за допомогою питань.

Ми купаємось (коли?). Вкрилось поле (чим?). Мама читає (що?). Літак летить (як?). Мисливець убив (кого?). Діти посадили (що?). Пташки прилетіли (коли?). Столяр зробив (що?). Їжак борониться (чим?).

(Туманом, швидко, вовка, літом, книжку, стілець, голками, весною, яблуньку).

Сліди письма в південній Україні помічено в археологічних дослідках ще з часів Троянської війни, яка тривала на протязі десяти років та спрямувала зі Середземномор'я торгівлю до Причорномор'я й купців у Приозів'я т.зв. кіммерійців, досить відомих в Малій Азії. Вже комерсанти Фенікії приблизно 14-13 ст. до Хр. розвинули письмо, бо ж їх широковідома торгівля, як і адміністративне правління його особливо потребували для записів своєї діяльності, що можна помітити й в правовому кодексі Гамурабі ще 18 ст. до Хр.

У Фенікії (сьогодні Лебаном) в місті "Бібльос" виготовляли книги (з єгипецького папірусу) звані греками "бібльос", з чого й слова Біблія (книжка) та бібліографія. Правдоподібно фенікійці чи їх сусіди спричинили початки письма "силябічної системи" в південній Україні, але тут на розвиток чи втримання його слідів не були сприятливі обставини. Греки фенікійське письмо розвинули та використали в половині 8-го ст. перед Хр., записуючи епопеї Гомера, а пізніше римляни грецьку азбуку змінили відповідно до потреб своєї мови.

В залізній чи т.зв. скитській добі 8-7 ст. до Хр. в північному Причорномор'ї поважно збільшилось число купців-промисловців зі Сходу і Півдня, де грецьке письмо, мабуть, було використовуване, бо ж греки тут були головними посередниками в Чорноморській торгівлі вже з 7-го тс. перед Хр., так що письмо започатковане раніше в південній Україні не було конечним і сліди його розвитку досі ще не виявлено. Щойно в слідуючій добі, тобто в середньовіччі в Криму слов'янські апостоли св. Кирила й Методій в 9-му ст. знайшли переклади св. Письма "руськими письменами" написані, а в 10-му ст. вже були записані в староукраїнській чи старослов'янській мові договори з греками, тобто з Візантійською імперією.

Впроваджене християнство в Русі-Україні Володимиром Великим 988 року та пожертви десяти його доходів на Церкву спричинились до поширення письменства за посередництвом шкіл організованих при єпископських катедрах з яких вийшли нові працівники літератури тих часів. Наслідник Володимира Вел.

— Ярослав Мудрий побудував катедру св. Софії подібну до св. Софії в Константинополі з часів імператора Константина, тобто з 4-го ст., яка була перебудована в 6-му ст. Володар Ярослав також дав доручення виготовити збірку законів "Руську Правду", сам читав "днями й ночами", організував перекладачів Візантійської літератури, започаткував бібліотеку при катедрі св. Софії в Києві та будову Печерського монастиря — головного осередку культури Русі-України на протязі багатьох століть. Отже, християнські володарі — Володимир Великий і Ярослав Мудрий, як і володар Римської імперії Октавіян Август на початку християнської доби, підтримували фінансово розвиток літературного життя.

З появою шкіл при згадуваних катедрах монастирях та початків розвитку літературного життя, почали прибувати до Києва таланти з цілої України, включаючи з північного Причорномор'я (хоч би Никон Великий з Тмуторокані в Приозів'ї), де були можливості набути знання, бо ж там головно через торгівлю були зв'язки з центрами культури й цивілізації Сходу та Півдня на протязі багатьох тисячоліть. Очевидно, що не могли вони прибувати з Півночі чи Заходу, бо після упадку Римської імперії в 4-5 ст. там настали т.зв. "темні віки". До населення хоч би сучасної Франції (тоді Галії), яка була завойована імператором Цезаром в 49 р. до Хр., культура Риму майже не доходила, а коли імперські війська були відкликані до Італії населення до 1 ст. зазнавало чимало ударів західних та північних "варварів", тоді як Візантійська імперія існувала на тривких культурних основах ще тисячу літ, а Арабська імперія з оновленою старою культурою заволоділа від Індії почерез північну Африку аж до Іспанії. З цими імперіями, очевидно, не можна порівнювати в західній Європі державу Карла Великого в роках 768 до 814, яку його внуки поділили на три частини Верденському договорі 843 року.

(Продовження в наст. числі)

§ 18. СЛУЖБОВІ СЛОВА В РЕЧЕННІ.

Слова, що не відповідають на якесь питання, а служать для зв'язку слів у реченні, називаються службовими словами:

Наприклад:

Стоїть Андрійко без шапки.

Слово **без** не член речення. Воно не відповідає на якесь питання в реченні, але служить для зв'язку слів.

Без цього слова ми мали б таке речення:

Стоїть Андрійко шапки.

Я одержав листа від брата.

Слово **від** у цьому реченні — службове.

Службовими словами в реченнях можуть бути такі слова: без, біля, в, у, від, до, з, із, за, край, крім, на, над, о, об, під, по, між, поміж, попід, через, і, й, та, також, а, але, або, то, чи, хоч, що, щоб, коли, як, якщо, немов, якби, не, ні, та інші.

Завдання 75.

Спишіть і підкресліть службові слова в реченнях за поданим зразком.

В ЛІСІ.

Діти пішли в ліс по ягоди.

Галя шукала ягід, розгорнула траву та побачила гніздечко.

Пташка пурхнула з-під куща. З жалібним квілінням літала вона над кущем.

Усі діти кинулись до куща. Там було гніздечко, а в ньому маленькі пташенята. Пташенята розкривали свої дзьобики й просили їсти.

Пожаліли діти пташок і пташенят та швидко відійшли.

Повернулася пташка до гнізда й почала годувати пташенят.

Бережіть, діти, птахи. Птахи — наші друзі. Без пташок розвелосся б багато шкідників на полях, у садках і на городах.

Завдання 76.

Придумайте десять поширених речень, щоб у них були службові слова. Напишіть їх у своїх зошитах.

Завдання 77.

Придумайте п'ять поширених і п'ять непоширених речень. Напишіть їх у своїх зошитах.

4-тий З'їзд Асоціації Українців Америки

В попередніх числах ми повідомляли, що 19-го вересня 1987 р. відбудеться 4-тий З'їзд АУА. Цей З'їзд відбувся того ж дня в готелю "Гілтон-Гейтвей" в Ньюарку, стейт Нью Джерзі, ЗСА.

З'їзд виповнив свою програму, прийняв резолюції і вибрав нові керівні органи.

В наступних числах "Н. Голосу" ми подамо перебіг 4-го З'їзду, подамо з'їздові матеріяли, доповіді (дещо з того публікуємо в нинішнім числі).

Нові органи Асоціації, вибрано на 4-тім З'їзді в такім складі:

Головна Управа:

Д-р Роман Барановський — голова. Дарія

Кузик, Микола Нагірняк, Осип Труш, Вилям Багрій, Остап Стельмах, Євген Перейма — члени Управи.

Головна Рада: д-р Олег Волянський, полк. Петро Войновський, д-р Теодосій Сендзік, інж. Євген Саламаха, д-р Константин Перейма.

Контрольна Комісія: Семен Михайлишин, Микола Галів, Володимир Сенежак.

Громадський Суд: Мец. Сильвестер Мартюк, д-р Роман Борковський, Євген Снігура.

Адреса Гол. Управи:

Ukrainian American Ass'n
c/o Dr. Roman Baranowsky
P.O. Box 188 Addis Rd.
Kerhonkson, N.Y. 12446

ФУНДАЦІЯ

Ми вже кілька разів писали на сторінках нашого місячника, що з ініціативи п-ні Дарії Кузик організується "Видавнича Фундація АУА ім. Дмитра Кузика"

На 4-тім З'їзді АУА 19-го вересня 1987 прийнято постанову оформити офіційно ту Фундацію. З тою метою ухвалено також Правильник Фундації, який подаємо нижче:

ПРАВИЛЬНИК ВИДАВНИЧОЇ ФУНДАЦІЇ АСОЦІАЦІЇ УКРАЇНЦІВ АМЕРИКИ ІМ. ДМИТРА КУЗИКА

1. Асоціація Українців Америки творять Видавничий Фонд ім. Дмитра Кузика для фінансування видавничої діяльності Асоціації, а зокрема для забезпечення регулярної появи і розбудови органу Асоціації "Наш Голос".

2. Основним вкладом до Фонду є дар п-ні Дарії Кузик в сумі 10.000 дол. Члени АУА, передплатники і читачі "Нашого Голосу" доповнять ту суму своїми датками.

3. Фонд буде здепонований в одній із українських фінансових інституцій (кредитівок).

4. Відсотки того фонду можуть бути ужиті кожнчасно на потреби "Нашого Голо-

су" та інші видавничі цілі. Про це рішає адміністратор "Нашого Голосу".

5. Гроші з основного фонду можуть бути ужиті на ту саму ціль тільки на основі рішення Кураторії Фонду у випадку важливої і невідкличної потреби.

6. Для адміністрування фондом твориться Кураторія Фонду до котрої входять:

а) Кожнчасний голова АУА,
б) Голова Редакційної Колегії "Нашого

Голосу"

в) Адміністратор "Нашого Голосу"

г) П-ні Дарія Кузик

г) Кооптований член вище названими членами

7. Контролю Фонду переводить Контрольна комісія АУА.

Адреса Української Американської Координаційної Ради

Ukrainian American Coordinating Council
P. O. Box 1709, New York, NY 10009

§ 19. ІМЕННИКИ

Учитель, учні, школа, тато, мама, хлопець, дівчина, бабуся, вікно, двері, стіл, стрілець, парта, книжка, зошит, перо, ручка, олівець — все це слова, що означають предмети.

Таких слів багато.

До них можна поставити питання: **хто?** або **що?**

До живих предметів ставимо питання — **хто?**

До неживих предметів — **що?**

Всі слова в мові, що означають назви предметів, називаються іменниками.

Іменники, що означають неживі предмети, можуть відповідати на такі питання: що, чого, чому, чим, по чому, на чому, в чому, при чому?

Іменники, що означають неживі предмети можуть відповідати на такі питання: що, чого, чому, чим, по чому, в чому, при чому?

Завдання 78.

За допомогою вищезазначених питань визначіть іменники і підкресліть їх за поданим зразком.

С В І Т А Н О К .

...Дивлюсь — аж світає,	Сади рясні похлились:
<u>Край</u> <u>неба</u> палає;	Тополі по волі
<u>Соловейко</u> в темнім <u>гаї</u>	Стоять собі, мов сторожа,
<u>Сонце</u> зустрічає.	Розмовляють з полем.
<u>Тихесенько</u> вітер віє,	І все то те, вся країна
Степи, лани мріють;	Повита красою,
Між ярами над ставами	Зеленіє, вмивається,
Вербіи зеленіють.	Дрібною росою.

(Тарас Шевченко.)

Завданнь 79.

Визначіть іменники і підкресліть їх у себе в зошитах за поданим зразком.

КАЧЕЧКА.

Тече вода з-під явора
Яром на долину.
Пишається над водою
Червона калина.

Пишається калінонька,
Явір молодіє,
А кругом їх верболози
Й лози зеленіють.

Тече вода із-за гаю
Та похід горою;
Хлюпощуться качаточка
Поміж осокою.

А качечка впливає
З качуром за ними,
Ловить ряску, розмовляє
З дітками своїми.

(Т. Шевченко).

Завдання 80.

Допишіть колонки іменниками із цього твору.

ЗИМА.

Подивись: зима настала, снігом все позамітала, вітер виє, не вгаває, білу куряву здіймає.

Пусто скрізь, як в домовині. Не дзвенять пісні пташині, ліс стоїть, ані шелесне, спить земля, — чи то ж воскресне? Тільки в лісі звірі хижі день і

ПЕРЛИНИ СВЯТИХ ОТЦІВ

У Видавництві ОО. Василіян в Римі появилася книжка п.з. "Перлини східних отців".

В історії Східних Церков незвичайно велику роллю відіграють їхні святі отці. Вони письмом і словом пояснили науку св. Єваengelія, окреслили правди віри про Пресв. Трійцю, Христове Божество, Пресв. Богородицю та передали традицію перших віків християнства. Декому з них, як св. Василієві Великому і св. Іванові Золотоустому, ми завдячуємо св. Літургії, а св. Василієві Великому ще і ченечі правила.

Митрополит Андрей Шептицький, Ч. С. В. В., писання святих отців називав неоцінимою скарбницею. "Немає кращого способу, - каже він, - пізнати Церкву і її любити, як читати твори святих отців."

В українській церковній літературі вже віддавна дається відчутти великий брак творів отців Східної Церкви в українському перекладі. Видавництво ОО. Василіян, бажаючи хоч частково зарадити цій потребі, дає до рук читачів досить обширну збірку, бо аж 1,400 думок і висловів, що її зладив о. Юліян Катрій, Ч. С. В. В. Він довгі роки пильно збирав ці прецінні духовні перлини, розсіпані по різних творах отців Східної Церкви, Особа автора znana з його праці про літургійний рік, п.з. "Пізнай свій обряд". Ця книжка протягом кількох років побачила вже третє видання. Вона появилася також у перекладі на англійську мову. Його книжка п.з. "Господи навчи нас молитися", вже має другий наклад.

"Перлини східних отців" стануть допо-

могою у плеканні духовного життя не тільки для духовних осіб, але й для мирян, що бажають йти за духовними вказівками отців. Вони подають глибокі думки до розважання про любов Господа Бога, про мету людини, про Церкву, св. Тайни, про важливість спасіння душі та інші справи.

"Перлини східних отців" стануть у великій мірі допомогою священикам і послужать їм у розваженнях, духовних конференціях, реколекціях тощо.

Книжка видана на гарному папері з кольоровою обкладинкою і має 315 сторінок. Коштує 16 американських доларів або 20 канадійських доларів з поштою. Книжку висилають тільки за попередньою оплатою. Замовляти на адресу:

Basilian Fathers
31-12, 30th St. Long Island City,
N.Y. 11106

/За тижневиком "Поступ", Вінніпег, Кан./

НОВА КНИЖКА

Появилася недавно книжка нашого співробітника Михайла Демковича Добрянського про польсько-українські відсини в Галичині в роках 1900-1914. Це наукова розвідка про політичне змагання українців головно за справедливу виборчу реформу проти польської домінації в "короннім краю" Австро-Угорської монархії. /Давніше вийшла друком інша історична розвідка того самого автора про українсько-польські стосунки в Галичині, спеціально про боротьбу за українське шкільництво/. Докладніший опис книжки помістимо в наступнім числі "Н.голосу".

ніч шукають їжі та людина працьовита не спочине,
лихом біта.

(П. Капельгородський).

зима
снігом

вітер
кураву

домовині
пісні

Завдання 81.

У першу колонку випишіть іменники, що означають живі предмети, а в другу — неживі предмети.

ОСІНЬ

Дрімають села. Ясно ще, Дрімливо в полі йде орач,
Осіннє сонце сяє, Бо час іще не скорий,
Та холодом осіннім вже І звільна під озимину
В повітрі потягає. Пухкую землю оре.

Темнозеленії садки Корови ситі на стерні
Дрімають вже без плоду, Лежать і ремігають,
І тихо гріються хатки, Картоплі пастухи печуть,
І верби гнутья в воду. Коло вогню гуляють.

(І. Франко).

Живі предмети.

орач

Росте дерево.
Стоїть хата
Летить птах.

Неживі предмети.

села, сонце, холодом,
повітрі.

Ростуть дерева
Стоять хати.
Летять птахи.

У першій колонці іменники означають по одному предмету: дерево, хата, птах, а в другій — по багато предметів: дерева, хати, птахи.

Коли іменник означає один предмет, то говорять, що він є в однині, а коли іменник означає багато предметів, то іменник — у множині.

Однина.

коза
 кІНЬ
 стІЛ
 книжка

Множина.

КОЗИ
 КОНІ
 СТОЛИ
 КНИЖКИ.

Завдання 82.

З цих іменників, що є в однині в колонці, утворіть іменники в множині в другій колонці — за зразком.

Однина.

вікно
 садок
 будинок
 миша

Множина.

вікна

Завдання 83.

Придумайте десять іменників в однині. Напишіть їх у зошитах.

Завдання 84.

Придумайте десять іменників у множині. Напишіть їх у зошитах.

Завдання 85.

Випишіть в одну колонку іменники, що є в однині, а в другу, що є в множині, за поданим зразком.

ВЕСНА ПРИЙШЛА.

Бурхливая річка
 Вже кригу ламає;
 Весела веснянка
 Далеко лунає.

Сніги розтопились,
 Злилися струмками,
 Земля молодіє
 І вкрилась квітками.

Однина.

річка

Множина.

Сніги

КРИЗА В СССР

Недавно в Москві почав виходити самвидавний бюлетень "Гласность". Це видання є напівлегальне і до певної міри толероване советським урядом. Як сама його назва показує - вона за-позичена з "сльогану" - "Гласность", що є пропагандивною основою горбачовських реформ.

Головним редактором того бюлетеню є Сергій Грігоріянц, відомий правозахистник, колишній політичний в'язень, якого недавно звільнено з табору. Він опублікував в тім бюлетеню статтю п.н. "В обличчі катастрофи".

Автор передбачує, що велика катастрофа грозить Советському Союзу зовнішньому. Причиною катастрофи є надмірна експансія Росії. Російська експансія дійшла до своїх крайніх меж і змобілізувала проти себе весь світ. Російська імперія і російський народ опинився в облозі двох замкнених обручів - першого зовнішнього обруча - від Японії і Китаю до Західної Європи і внутрішнього - 140-мільйонного обруча неросійських народів-советських громадян, які є переконані в тому, що саме росіяни позбавили їх коліс державності і значної частини національної ідентичности, культури, духових вартостей. З неправославним конфесіями уряд веде ще гострішу боротьбу ніж з Московською Патріархією. Серйозні дослідники в советах уважають, що вибух національного спротиву

в СССР є неминучий. Єдиним ратунком бувби вихід Російської Федерації з Советського Союзу; в протилежнім випадку, росіяни втопляться в морі їхніх сусідів, які росіян ненавидять. Росії грозить доля Олстеру або Ливану. Трудно собі представити ту небезпеку не тільки для Росії, але й для цілого світа. Не лиш існування, але й загибель Росії є небезпечні для цілого світа."

Найгірше одначе є те, що керівники СССР, які тепер стараються щось реформувати свою економіку, політику і соціальні справи, не мають ані розуміння ані програми у справах поневолених народів. Це ми бачимо з реакції урядових чинників у таких інцидентах як в Алма-Ата, Ташкенті, столиці Лотви та демонстраціях кримських татар.

Автор кінчить свою статтю: "Важко давати які-небудь поради в тій трагічній ситуації. Потрібно негайних і рішучих дій уряду, щоби оминати тої можливости. Відносно найкращої розв'язки, добре сказав учасник одної з національних партій: 'Якщо в Росії буде демократична система, ми залишимося з нею. Якщо все залишиться по старому ми будемо боротися за незалежність' !"

Ми подали тільки загальний зміст статті С.Грігоріянца. На бажання можемо вислати її російський оригінал після присилки одного доляра, /Ред./.

Молитви і фінансова допомога є негайно потрібні!

Прихаємо посипати свою пожертву на адресу:

THE JOHN DEMJANIUK DEFENSE FUND

P. O. Box 92819
Cleveland, Ohio 44192

Цей фонд є спонзорований виключно родиною Дем'янюків.

§ 20. ДІЄСЛОВА.

Стою, читаю, пишу, співаю, стоїте, читаєте, пишете, співаєте — все це слова, що означають дію.

Слів у мові, що означають дії, є багато. Вони відповідають на питання: **що робить предмет?** або **що з ним робиться?**

**Слова в мові, що означають дію або стан,
називаються дієсловами.**

Дієслова відповідають на питання: **що робить предмет?** **що з ним діється?** в якому стані перебуває предмет?

Наприклад:

Дерева шумлять. Люди йдуть. Хата будується.
Дитина спить.

Дієслова **шумлять**, **йдуть** означають дію, **будується**, — означає, що з предметом робиться, **спить** — означає в якому стані перебуває предмет.

Дієслова в більшості зв'язані в мові з іменниками або з словами, що їх заступають.

Наприклад:

Іде хлопчик. Ідуть хлопці. Стоїть дерево. Стоять дерева. Я пишу. Ми пишемо.

Завдання 86.

Визначіть дієслова в реченнях. Спишіть і підкресліть дієслова за поданим зразком.

Сонечко світить. Я люблю весну. На вулиці бі-
жать струмочки. Тече річечка. Мама мене кличе. Я
вчуся в школі. Дідусь ловить рибу. Тато поїхали до
міста. Івасик і Петрусь їздили з мамою поїздом. Ро-
бітник працює на фабриці. Селянин сіє пшеницю.
Бабуся сидить на призьбі. Діти вже сплять.

В залежності від іменника або від того слова, що
заступає іменника, дієслово може бути в однині або у
множині, коли воно зв'язане з ним у реченні.

Наприклад:

Іде хлопець.

Іменник — **хлопець** — є в однині, то й дієслово, що
біля нього, є в однині.

Ідуть хлопці.

Іменник — **хлопці** — є у множині, то й дієслово біля
нього у множині.

В однині.

Я стою
Ти стоїш
Він стоїть
Вона стоїть
Воно стоїть.

У множині.

Ми стоїмо
Ви стоїте
Вони стоять

Завдання 87.

Спишіть і доповніть дієслова у множині.

Однина.

Я йшов.
Ти йшов.
Він ішов.
Вона йшла.
Воно йшло.

Множина.

Ми йшли.
Ви
Вони

ПОМОЖІМ БУРСІ В ПОЛЬЩІ

Про єдину в Польщі початкову школу з українською мовою навчання ім. Тараса Шевченка в Білім Борі коло Кошаліна писалося вже багато в українській пресі. Тому, що учнями тої школи є діти українських переселенців, головно Лемків, розсіяних по всіх закутках Польщі, при школі мусить існувати бурса /гуртожиток/. Будову такої бурси, по кількालітній підготовці, українці в Польщі почали у вересні 1986 року, фінансуючи роботу з пожертв української громади в Польщі і на поселеннях в країнах західного світу.

Первісно були надії на поважну фінансову підтримку від польської держави. Але вже в ч.5 "Нашого Слова" з 1. лютого 1987 р. Будівельний Комітет подав Звернення до Української громади під заголовком: "Розраховуймо на себе". де м.ін. сказано: "Розрахунок на дофінансування білобірської будови державними установами, при нинішньому стані економіки країни, стає мало-реальний", Висновок ясний. Українці мусять збудувати власними силами, се-бто силами Українців в Польщі, в Канаді, Америці і в інших країнах поселення. Якщо ми цього не зробимо, потерпить наше наймолодше покоління в Польщі, наша надія, наша будучність.

Недавно наша Філія Суспільної Служби у Вінніпегу отримала листа від провідних українських діячів в Польщі з тривожними вістками про скрутну ситуацію Будівельного Комітету: "Банковий рахунок на день 15. червня 1987 р. дорівнював нулю, а це, зрозуміло, загрожує припиненням на деякий час будови. Припинити щонебудь в нас дуже легко, натомість рушити припинене з місця неймовірно складно". Сказано ясно: гроші вичерпалися. Продовження будови буде залежати лише і виключ-

но від напливу дальших пожертв, в тому і від нас Українців Канади й Америки.

Звертаємося до всіх хто до глибини серця боліє долею Українців в Польщі: Сягніть до глибини своєї кишені і допоможіть скінчити будову бурси для українських дітей в Польщі. Ваші датки, за посвідкою для походового уряду просимо слати до Централі ССУК

Ukr. Can. Social Services, Head Office,
P. O. Box 168, Stn "M",
Toronto, Ont., M6S 4T3

або до Філії ССУК у Вашій околиці, або до нашої Філії на адресу:

Ukrainian Canadian Social Services,
456 Main St.
Winnipeg, Man., R3B 1B6

В Америці можна слати до ЗУАДК на адресу:

United Ukrainian American Relief Committee,
1319 W. Lindley Ave.,
Philadelphia, Pa., 19141

Вінніпег, дня 30. липня 198 /

Осип Сливинський
Секретар Манітоб. Філії
ССУК

FOR CHRISTMAS, BIRTHDAYS, ETC.,
GIVE A PRACTICAL, VALUABLE AND LASTING GIFT. GIVE:

A UKRAINIAN GRAMMAR for BEGINNERS, SELF-TEACHING

By Martha Wicherek

A 338 page (8½-11) introduction to the Ukrainian language, full of instruction and information, geared especially to those who know little or no Ukrainian, in easy-to-understand English. Cost \$10.00.

The only truly beginners Grammar published so far.

If it is not available in your local Ukrainian store, send \$11.50 (Canadian - \$14.00) (price includes postage and packaging envelope) to:

Martha Wicherek, 13814 Vassar Dr., Detroit, Mich. 48235

Завдання 88.

Спишіть і доповніть дієслова в однині за поданим зразком.

Однина.

Множина.

Хлопець читає	Хлопці читають.
Робітник	Робітники працюють
Корова	Корови пасуться.
Дівчина	Дівчата співають.
Селянин	Селяни молотять.
. човен	Пливають човни.

(пасеться, працює, співає, молотить, пливе).

Завдання 89.

Випишіть дієслова в однині в одну колонку, а в множині в другу колонку за поданим зразком.

Біжить річечка з гори. Сидять діти за столом.
Сірий вовк забіг у село. Микола відрізав скибочку хліба.
Василько просить молока. Ми ходили в ліс.
На деревах висять яблука. Оленка дала корові сіна.
Учні вчаться в школі.

Однина.

Множина.

Біжить.

Сидять.

Завдання 90.

Перепишіть і підкресліть іменники однією рисою, а дієслова двома, за поданим зразком.

Назносим каміння, назносимо глини й збудуємо хатку з дверима у сіни. Та зробимо в хатці яснеє віконце. Та зробимо в хатці низенькі пороги, щоб

нас не минали дідусі убогі, щоб в хатку вступали,
на лаві сідали і про Неньку-Україну нам пісні спі-
вали.

Завдання 91.

Випишіть в одну колонку іменники, а в другу —
дієслова, за поданим зразком.

БУРЯ.

Буря виє, завиває,
І сосновий бір тріщить,
В хмарах блискавка палає,
Грім за громом грюкотить.
Ніч то вуглем вся зчорніє,
То, як кров, зачервоніє.
Дніпр клекоче, стогне, плаче
Й гриву сивую трясє;
Він реве й на камінь скаче
Камінь рве, гризе, несе...

(Амвросій Метлицький.)

Іменники.

Буря
бір.

Дієслова.

виє
завиває
тріщить.

ПОВСТАННЯ ЖИДІВ У ВАРШАВІ В 1943 РОЦІ

Один з наших читачів і кореспондентів прислав нам для публікації довгий допис про одну з найбільш трагічних подій підчас Другої світової війни: Варшавське повстання 1943 року. Цей звіт він написав на підставі студій літератури, яка появилася на дану тему, між іншими книжки Ізраїля Гутмана п.з. "Ди Джуз оф Варсав, 1939-1943". Трагедія і загибель Варшавського гетта перевищує своєю потворністю інші жорстокості Другої світової війни, як Бабин Яр і Катинь. /Ред./

Жидівська громада у Варшаві була найбільш численна в Європі, а друга з черги у світі, якщо йдеться про міста. Вправді ще в 16-м столітті існувала заборона поселюватися жидам у столиці Польщі, але від часу прилучення її до російської імперії, поселення жидів у Варшаві дуже зросло і вже перед Першою світовою війною було їх 337.000 /38% населення міста/. А перед Другою світовою війною було вже 353.000 мимо того, що багато емігрувало до Палестини. Замешкували вони компактною масою північну частину міста т.зв. Налєфкі /від вулиці цієї назви/, але около 150.000 жили в інших дільницях міста. Ці останні були переважно інтелігенти: лікарі адвокати, артисти, актори, музики ітп., що вже переняли польську культуру і багато з них вже не признавалися до жидівства.

У жидівській дільниці крім давних ортодоксів, були ще т.зв. литваки, що переселилися з Литви і Білорусі при кінці 19-го століття та Хасиди, що прибули в часі російської революції по першій світовій війні. Ортодокси це були кравці, шевці, кушнірі, золотники, що з давних часів займалися го-

рگیвлею золотом і брилянтами. Литваки то були: різники, пекарі, торгівці яриною і рибою. Хасиди займалися релігійними справами, провадили школи і видавали релігійні книжки. Але всі вони у відріжненню до спольонізованної частини, зовсім не були заінтересовані справами міста, чи навіть держави, в котрій жили. Платили податки дуже неохочо, а до війська ішли під примусом, як не вдалось викрутитися. Часто можна було стрінуги таких, що не знали польської мови, бо вона була їм непотрібна. Позатим були заняті справами своєї громади, що була ще поділена на численні партії, почавши від різного роду сіоністів, до соціалістичного "Бунду" і комуністів. Владу в тій дільниці справляв "кагал", що накладав податки на своїх одновірців і постарався о це, що державні уряди ті податки стягали. До війни вони приготовлялися заповнюючи полиці своїх склепів товарами, комбінуючи, що в часі війни німці не будуть мати часу ними займатися, а заробити можна. Впрочім вони не вірили, що аж так з ними може статися.

А сталося зовсім інакше. Їхні провідники з головою "кагалу" включно повтікали ще перед початком війни. Підчас бомбардування міста, північна його частина найбільше потерпіла, а німці зараз по зайняттю міста вивезли всі їхні запаси товарів. Гестапо затвердили "кагал" під назвою "Юденрат", його головою зробили Чернякова А., що мав доповнити число членів до 24. Також зарядили створення гетта, визначивши вулиці, котрими мали іти його границі. При тім видали наказ, що всі жида з арійської сторони міста мають перенестися до гетта. Рівночасно всіх жи-

§ 21. ПРИКМЕТНИКИ.

Солодкий цукор.
Вузька стежечка.
Широке поле.
Зелені луки.
Батьків кожух.
Мамина хустка.
Братове пальто.
Сусідські кури.

Слова: **солодкий, вузька, широке, зелені** — показують, які є прикмети, а слова: **батьків, мамин, братове, сусідські** — показують: кому належать предмети.

До перших слів можна поставити питання:

Який? — солодкий.
Яка? — вузька.
Яке? — широке.
Які? — зелені.

До інших чотирьох слів треба ставити такі питання:

Чий? — батьків.
Чия? — мамина.
Чие? — братове.
Чиї? — сусідські.

Слова, що відповідають на питання який, яка, яке, які, чий, чия, чие, чиї?, називаються прикметниками.

Завдання 92.

Прочитайте і за вищезгаданими питаннями визначте прикметники. Перепишіть ці речення і підкресліть в них прикметники, за поданим зразком.

Скінчився гарний день. Настала вечірня пора.
Зайшло за гори золоте сонечко. Був тихий вечір.
Надворі маленький мороз. Я надів батьків кожух,
а сестра мамину кожушанку вдягає.

Завдання 93.

Перепишіть і підкресліть прикметники за поданим зразком.

ЗАГАДКА.

Котилася тарілочка
По крутій горі,
Забавляла любих діточок.
У моїм дворі.
Вийшла баба — сама чорна
І чорний жупан, —
Заховала тарілочку
У синій туман.
Золотую тарілочку
Всі знають давно:
То на небі сонце ясне
На весь світ одно.
Чорна баба — нічка темна:
Із давніх-давен
Покриває все на світі,
Як погасне день.

(Леонід Глібів).

**Прикметники, як і іменники та дієслова,
можуть бути в однині й у множині.**

У множині прикметники відповідають на питання:
які? і чий?

дів з дооколичних міст зігнали до гетта та привезли кілька тисяч німецьких жидів. Тоді кількість всіх жидів у Варшаві перейшла 400.000. Делегація "кагалу" звернулася до уряду Ганса Франка з проською розширити границі гетта. У відповідь уряд повідомив, що тільки він є компетентний вирішувати жидівські справи і прислав до Варшави Аверсвальде. Але Гестапо не хотіли зріктися своїх претенсій і почалися торги хто має рішати про долю жидів у Варшаві. До квітня 1940 р. можна було виїхати з Варшави на італійську візу, а звідтам до Єгипту і з цього скористало сколо 500 родин, а в цім ті провідники - члени "кагалу", що не змогли втечи перед війною. Тому Черняков кооптував зовсім нових, а між ними рекомендованих Гестапом. Виявилось потім, що вони були інформаторами Гестапо. "Юденрат" пішов на льоаяльну коляборацію з німцями і дуже ревно виконував всі зарядження німців. Вже в перших днях жовтня 1939 р. створено т.зв. батальон праці і кожного дня рано з цільниці Налефкі виходили кольони охотників з лопатами і джаганамі. Ішли трійками, на взір німців і співали пісні, в котрих висмівали польський уряд: н. при. "А маршалець Сьмігли Ридз не научил нас ніц, шпйшедл Гітлер злоти і научил нас роботи". Ішли на Мокотів вирівнувати летовище збомблене в часі війни, а зараз там мала бути летунська школа німців. Пізніше справами праці відав уряд праці, що старався заспокоїти потреби німців і зменшити їхні шикани.

Адміністраційну владу в гетті виконував "Юденрат" при помочі поліції, що була мабуть найкраще зорганізована і найбільш енергійна з усіх поліцій в окупованих країнах. Її шефом був Й. Шеринський /Шейнкман/ був майор польської поліції, а поліцистами були пере-

важно інтелігенти: кол. адвокати, офіцери і вояки польської армії та студенти. Зразу було їх 1600 і 350 т.зв. ІЗ-тки, що творили окремих відділ для поборювання чорного ринку. Ними командував А. Ганцвайх, що співпрацював з Гестапом. Умундуровані у гранатові військові форми убрання, з жовтими обвідками на кашкетах з аксельбантами та зірками, у чоботах з високими, блискучими халявами були зненавиджені за корупцію і неморальність. Заступником Шеринського був адвокат Лейкін, що згодом став командантом, як Шеринського арештували за гандель футрами. В 1940 році поза малими шиканамі, що їх потерпіли одиниці, загал не поніс більших втрат. В червні 1941 р. німці пішли на схід, а з огляду на потреби війська німці перебрали п'ять жидівських підприємств у гетті з продукцією для війська. У цих підприємствах працювало около 30.000 осіб, що мало вплив на економіку гетта та самопочуття його мешканців. Виглядало, що ситуація поправиться, тимбільше, що німці обіцяли збільшити приділ харчів, а навіть погодилися на створення шкіл. В наслідок перенаселення поширилися хвороби, а головно тиф. Хоча лікарям вдалося здержати поширення заразливих недуг, але не могли зарадити смертності з голоду, коли приділ харчів для жидів був 184 калорій /для поляків 699, а для німців 2613/ і трупи валялися на вулицях. Губернатор Фішер підчас інспекції гетта зауважив, що це дуже неприємний вид і поліція повинна дбати, щоб цього більше не було. Справу прохарчування рятував чорний ринок, у котрому брали участь діти, що продіставалися на арійську сторону і приносили дещо з харчів головно ярину і овочі, ті, що працювали на арійській стороні і на ніч верталися до гетта та врешті спекулянти, що

Наприклад:

Веселі птахи. Тітчині діти.

Які птахи? — Веселі.

Чиї діти? — Тітчині.

Іменники: **птахи, діти** є у множині, то й прикметники, що з ними мають граматичні зв'язки — **веселі, тітчині** — у множині.

Завдання 94.

Випишіть в одну колонку прикметники в однині, а в другу — у множині, за поданим зразком.

ТІШСЯ, ДИТИНКО.

Тішся, дитинко, поки ще **маленька**,

Ти ж бо живеш навесні,

Ще твоя думка літає **легенька**,

Ще твої мрії **ясні**.

Мрія полине із думкою вкупці

Геть у **далені** світа, —

Крил не втинай **сизокрилій** голубці,

Хай вона звільна літа.

Чи пам'ятаєш ти казку-дивницю,

Як то колись принесла, —

Ту **цілющу-живущу** водицю

Дрібна пташка **мала**?

Їй не **страшні** були **дикі** простори,

Скелі і хвилі **морські**,

Перелітала **найвищії** гори, —

Мала крильцята **прудкі**.

(Леся Українка).

Однина.

маленька

легенька

Множина.

ясні

далекі

§ 22. УСНИЙ І ПИСЬМОВИЙ РОЗВИТОК МОВИ.

Загальні вправи:

Завдання 95.

Спишіть. Вставте питання — ось так:

Сонечко — що робить? — гріє.

Сонечко гріє. Сніжок розтає. Левада зеленіє,
Струмочок біжить. Вода прибуває. Земля парує.
Пташка співає. Рибка плаває.

Завданню 96.

Спишіть. Вставте питання — ось так:

Селяни — що роблять? — сіють.

Селяни сіють. Бджоли літають. Птахи прилітають.
Діти читають. Робітники працюють. Хмари насувають.
Голуби літають. Дівчата співають. Корови пасуться.
Гави кричать.

Завдання 97.

Допишіть дієслова у множині так, щоб відповідали на питання: що робили?

Однина.

Микола читав.
Наталочка читала.
Нас троє читало.

Множина.

Хлопці
Дівчата
Всі діти

Однина.

Я писав.
Ти писала..
Він писав.
Вона писала.
Воно писало.

Множина.

Ми
Ви
Вони

мали зв'язки з польською поліцією та жидівською і ввозили до гетта харчі у більшій кількості. Хто мав гроші міг жити зовсім вигідно. В гетті було 61 розривкових місць, що оголошували щоденні концерти чи виступи балету та смачні вечери з телячими котлетами. Там забавлялися члени "Юденрату", поліції і спекулянти чорного ринку. Ніхто не відважився протестувати, боячися поліції, яка втихомирювала голодних гумовими палицями. В році 1941-м гетто гетто понесло досить великі втрати. Кільканадцять тисяч вибули добровільно на працю до інших таборів і ніколи не повернули, а кілька тисяч померло з голоду, хворіб і від куль німецьких жандармів. З початком 1942 р. почали кружляти вістки, що скоро мають всіх жидів переселити на Мадагаскар, то десь вглуб ССРСР то врешті біля Любліна. Може для терору 18.квітня 1942 р. в ночі Гестапо прийшли до гетта в асисті жидівської поліції, що після приготованих списків арештувала около 60 осіб, котрих Гестапо зараз на місці розстріляли. Про причину цієї потворної оргії ніхто ніколи не довідався. Коли вістки про переселення дальше вторялися Черняков звернувся до Гестапо о вияснення. Йому сказали, що жа-

дного переселення не буде, і щоб він подав це до загального відома, він і зробив. Для певности він ще звернувся до комісара Ауерсвальде, з котрим був у приятельських відносинах, але і цей запевнив його, що жадного переселення не буде. Це було 20-го липня 1942 року, коли до Варшави вже прибула "айнзацгрупа" Райнгардта під командою генерала Гльобочніка в числі 50 СС-ів і помічний відділ т-зв. "Гіві" в числі 200 людей. Черняков був повідомлений що йно 21-го липня, що переселення має початися 22-го липня при допомозі "Юденрату" і жидівської поліції, так щоб кожного дня на так званім "умшлягпляцу" о год. 4-ій було 5.000 людей до заладування до вагонів. Для переведення тої акції було призначено 1200 урядовців з "Юденрату" та 2000 жидівських поліцистів під командою Шеринського, як для цього звільнили з в'язниці. "Умшлягпляц" пильнувала поліція під командою її офіцера Шмерлінга, що зискав собі довіря німців за своєю суворо поведінку. "Гіві" і "сині" /"гранатові" польська поліція/ мали пильнувати мури гетта з-зовні, щоби мешканці гетта не втікали на арійську сторону.

/Продовж. в наст. числі/

ПРОСИМО ПРИЄДНУВАТИ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ !!!

Знагоди успішного 4-го З'їзду Асоціації Українців Америки ми розпочинаємо кампанію приєднування нових передплатників "Нашого голос". Звертаємося до наших ВШ Читачів і прихильників поможтинам у тій справі. Для того пропонуємо два способи: Перше - просимо Вас подавати адреси Ваших приятелів, які могли б стати передплатниками нашого місячника. /Справу подання адреси будемо трактувати дискретно/. Ми будемо посилати їм пробні /оказійні/ числа

"Н.голосу" без зобов'язання можливо вони вони стануть передплатниками. А другий спосіб: З нагоди Свят або якоїсь іншої ВИ можете Вашим приятелям зробити недорогий дарунок у формі пердплати однорічної. Ми певні, що Ваші приятелі будуть Вам вдячні продовж цілого року за такий тривалий дарунок.

Завдання 98.

Спишіть слова в колонки так, щоб над першою колонкою можна було поставити питання: **хто?**, а над другою — **що?**

Лямпа, сніг, ліс, дідусь, бабуся, тітка, дядько, парта, учитель, ручка, перо, олівець, лікар, кравець, маляр, кобзар, тесляр, коваль, сокира, молоток, шило, голка.

Завдання 99.

Спишіть слова в колонки; над першою напишіть: **Іменники**, над другою — **Дієслова**.

Грає, читає, струмочок, лісок, садок, малює, танцює, Микола, Віра, фарбує, лікує, лікар, маляр, шше, секретар, півник, їде, йде, минає, меле, мірошник, світить, купує, продає, купець, продавець, лежить.

Завдання 100.

Спишіть слова в колонки так, щоб над першою було написано: **Іменники**, а над другою — **Прикметники**. Іменники віднесіть у колонку “Іменники”, а прикметники - в колонку “Прикметники”.

Зозуляста курочка. Глибокий ставок. Великий рій. Скляні двері. Тітчині діти. Сусідчина дівчина. Хитра тварина. Дикі кози. Високі гори. Сосновий ліс. Глибокий яр. Дерев'яні бараки. Снігові замети.

Завдання 101.

Випишіть окремо шкільні приладдя із загальної кількості слів.

Поле, олівець, город, садок, паркан, брама, географічна карта, глобус, зошити, підручники, таблиці

ця множення, гумка, Фарби для малювання, рахів-
ниця, дошка, циркуль, чорнило.

Завдання 102.

Спишіть. Вставте пропущені літери.

І Д И Л І Я.*

Дітей мал-ньких двоє,
Побравшись за руки, по квітчастих
Лугах підгірськ-х, ст-жкою вузькою
Поперек нив, у жарку літню днину
Ішли з с-ла.

Старшеньк-й хлопчик був
Біловолос-й, з с-німи очима,
З кон-м вербовим у руці. У нього
За пазухою добр-й кусень хліба
І квітка на кайстровім капелюсі.
А дівч-на в-ла його за руку,
Хоч м-нша. Наче т-рен оченята,
Мов вуглики, жарилися і ж-во
Все бігали кругом. Мов миший хвіст,
Кос-чка ззаду висіла, а в ній
Блакитна і товста стрічка впл-тена була.
(Іван Франко).

Завдання 103.

Спишіть і вставте пропущені літери.

С-огодні тума-ний ранок. У прова-лях ще лежав
сніг. Я зустрівся з сіл-ською молод-ю. Дмитрик ми-
тю сплигнув з коня. З півде-ного берега Чорного

*) Вірші, у яких описується мирне сільське життя.

ОПИТУВАННЯ ПРО КНИЖКУ Р. КОНКВЕСТА

В кількох попередних числах "Н.голосу" ми закликали наших читачів провідити чи їхні міські бібліотеки придбали книжку Роберта Конквеста: "Гарвест оф деспер" про голод в Україні в 1932-33. роках. Деякі наші читачі вже відгукнулися і ми подали список тих бібліотек, які закупили ту книжку. Сьогодні ми спеціально звертаємося до наших читачів у великих містах як Нью Йорк, Філадельфія, Дітройт, Чикаго в тій самій справі. Інформацію про це можете переслати нам при нагоді плачення передплати. Назва книжки:

*Conquest, Robert
HARVEST OF SORROW
New York: Oxford U. Press
1986, 412 pp.*

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Лев Л. -Данкірк, Н.Й. - Ваші два довіги і змістовні листи ми отримали. Дякуємо. Вони заторкують важливі питання, які були обговорювані на 4-тм з'їзді Асоціації Українців Америки минулого місяця. Зачнемо публікувати їх в листопадовім числі.

Антін Б. -Фултон, Н.Й. - Дякуємо за листа і за вирізок з кийвської газети. Видно, що наші люди в Старім Краю інтересуються живо долею української культури, а що найважливіше української національної чести. Кийвську статтю зачнемо друкувати в наступнім числі "Н.голосу". Просимо і надаліше тримати контакт з нашою редакцією. Щирій привіт!

CANADIAN IMPORTERS LTD.

UKRAINIAN BOOK STORE

P.O. Box 1640 10215 - 97 Street Phone: (403) 422-4255
Edmonton, Alberta, Canada T5J 2N9

ЧЛЕНСЬКІ ВКЛАДКИ ДО АСОЦІАЦІЇ УКРАЇНЦІВ АМЕРИКИ

Повідомляємо членство АУА, що потреба налашнання вплати членських вкладок є дуже важливою, бо Головна Управа АУА має фінансові зобов'язання супроти УАКРади і СКВУ. Тому ми прохаємо наших мужів довіря на місцях, місцеві відділи і поодиноких членів, які живуть поза обсягом наших зорганізованих клітин приймати свої членські вкладки на адресу "Нашого голосу":

Our Voice P.O. Box 717, Townley Br.
Union, New Jersey 07087

Членська вкладка від індивідуального члена вносить 10.00 дол. річно. Пенсіонери і студенти 5.00 дол. річно. Чеки виписувати на:

Ukrainian American Association
Головна Управа АУА

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

В Пане Редакторе:

Я скінчив свої спомини і здав їх до друку. Вони мені не подобаються, тепер пригадуються нові справи, але за пізно. Радити буду всім і Вам скоріше, біть щоденник чи календар Вашої праці. Буду мав більше часу і зможу до "Н.голосу" час до часу щось написати, якщо схочете.

Здоровлю
Степан К.

В П Інжепере:

Дуже мене і наших співробітників втішила вістка, що Ваші мемуари готові. Ви заповнили велику лому в історії нашої еміграції на північно-американським континенті. Ваші "комбатанти" як Д.Галичин, Лука Мишуга, Мир.Січинський і ін. не залишили по собі ніяких спо-

моря розташована Туреччина. На узбережжі метушаться люди. Умивай добре обличчя. Чорніє кругом рілля. Розпустила пиріжок на весь сад. Він має срібний годинник.

Завдання 104.

Допишіть речення.

Через Дніпро збудували Наша корова вернулася з череди Батько запрягає Залізна руда з У горі Гавкас наш Дніпро й Дунай течуть у Із соняшникового насіння б'ють На цукроварню везуть

(Чорне море, Жучок, Гнідка, додому, міст, олію буряки, Криворіжжя).

Завдання 105.

Спишіть слова за порядком абетки.

Азія, Африка, Аргентина, Бразилія, Десна, Дніпро, Буг, Європа, Сибір, Україна, Закавказзя, Крим, Чехія, Югославія, Туреччина, Німеччина, Австрія, Греція, Албанія, Італія, Франція, Швеція, Норвегія, Персія, Китай, Манджурія, Палестина, Англія, Америка, Португалія, Фінляндія, Іспанія, Бельгія, Голландія, Білорусія, Польща, Малярщина, Румунія, Київщина, Волинь, Галичина, Донеччина, Кубанщина.

Завдання 106.

Спишіть і підкресліть підмет у реченнях однією рискою, а присудок — двома рисками.

Зеленіє трава молоденька. Цвітуть сади. Бабуся плете панчохи. Мама пошла Вірі сукню. Біліє парус далеко на морі. Скачуть зайчики по полю.

ВІЛЬНИЙ ДИКТАТ.

Завдання 107.

Прочитайте текст три рази мовчки. Учител ь читає його два рази голосно. Закрийте книжки і пиш іть з своєї пам'ят и прочитане. Перевірка в класі, або учител ь перевіряє дома.

Л И С И Ц Я.

Бігла лисиця лісом. Ось вона почула запах м'яса. Кинулась лисиця на запах і попала в капкан.

МАТЕРІЯЛИ ДЛЯ ВІЛЬНИХ ДИКТАТІВ.

М И Ш І І К І Ш К А

У однієї господині миші в льоху погризли сало. Тоді вона замкнула в льоху кішку. А кішка поїла сало, м'ясо і сметану.

Я К П А Н А С К О З У П А С.

Був собі хлопчик Панас. Раз він на узлісі козу пас. Коза їла траву й листя. Став Панас козу гнать додому. А коза не захотіла. Тоді Панас узяв козу на мотузок і повів.

гадів. Ваш допис піде в наступнім числі. Присилайте дальші статті. Знаю від читачів, що Ваші тексти люблять читати.

Привіт!

В справах редакційних можна звертатися також на адресу:

Dr. Roman Baranowskyj
P.O. Box 188 Addis Road
Kerhonkson, N.Y. 12446 U.S.A.
Tel (914) 626-7924

Адреса Головної Управи Ради Прихильників УНР:

Council of Friends of the Ukrainian National Republic
2026 Oakman Blvd. Detroit, MI 48238
Telephone (313) 866 0982

Від Адміністрації

На 4-тому 3'їзді Асоціації Українців Америки, який відбувся 1987 р. оформлено і затверджено прелімінарний Правильник Видавничої Фундації ім. інж. Дмитра Кузика. Цей Правильник дає напрям і завдання Фундації для здобуття зазначеного фонду, який мавби допомогти появі "Нашого голосу" на найближчі роки. Крім цього відсотки того фонду допомогли б нам удосконалити фізичний і естетичний вигляд "Нашого голосу". Очевидно, намічені завдання Фундації будуть тоді зреалізовані, коли наші прихильники і передплатники зобов'язуються дати на потреби Фундації більшу фінансову жертву.

В міжчасі бажаємо пригадати, що пожертви на Пресовий Фонд були, є і будуть тим фінансовим джерелом, яке забезпечувало і забезпечить постійну появу "Нашого голосу". Пресовий

Фонд і надалі залишиться цим фінансовим фундаментом, який уможливив безпереривну появу нашого місячника продовж останніх 18 років. І тому покликання до життя Фундації ані трохи не зменшує важливості пресового фонду. Тому пригадуємо нашим ВШ передплатникам мати це на увазі в майбутньому і завжди про це пам'ятати.

ПРЕСОВИЙ ФОНД

На пресовий фонд "Нашого голосу" пожертували від 25-го серпня до до 25-го вересня 1987:

Замість квітів на могилу д-ра Омеляна Дерія Е.Пейрема	дол. 10.
В.О. Демчук	" 50.
Михайло Іванців	" 29.
Володимир Бурдю	" 13.
Аполінарій Осадца	" 13.
Роман Ямбросик	" 13.
Михайло Ковальчук	" 11.
А.Ліневич	" 10.
Дмитро Федорко	" 9.
Віра Яворська	" 9.
Н. Бурак	" 8.
Д-р Іван Кохан	" 8.
Юрій Навроцький	" 8.
о.Н.Федорович	" 8.
Роман Падковський	" 6.
Василь Камінський	" 5.
Зенон Питляр	" 5.
Е. Косіковський	" 4.
По 3.00 дол.: О.Білевич, Л.Веремієнко, Д.Витанович, Р.Гординський, А.Дзедзик, Е.Дилів, Л.Єднак, Я.Закаляк, Р.Залуцький, М.Зелінський, Ів.Заяць, Іван Козак, М.Костирко, д-р Б.Кузьма, Ірена Миськів, Б.Ольшанівська, В.Паньків, О.Шашків, Оля Целевич.	
По 2.00 дол.: Е.Онищук, А.Хлопецький, В.Штеленя.	

ЩИРЕ СПАСИБІ ВСІМ!

Г А Н Я Г О С П О Д И Н Я .

На горбочку хата. Біля хати грядка. На грядці Ганя. Вона там копає й садить. Посаджене Ганя поливає. Є у Гані своя городина і квіти.

П О Ж Е Ж А .

Баба Марія пішла до річки прати білизну. Маленька внучка Онися взяла сірники й засвітила. Сірничок упав на соломі. Солома загорілась. Онися злякалась і побігла з хати. Сталась пожежа. Приїхали пожежники. Вони на вогонь лили воду. Вогонь притих і потух. Прибігла баба Марія до хати. Дах згорів. Із стін стікала вода. Кругом стояли калюжі.

З А П Л И В Л И К О Р А Б Л И К И .

Була весна. Розтавав сніг. Текли струмочки. Микола пускав на воду свої кораблики. Ось угорі щось зашуміло. Микола глянув угору. Угорі летів літак. Він летів над головою. Микола задивився на літака. Корабліки запливли.

П Е Р Е К А З И .

Завдання 108.

Спишіть оповідання за запитаннями.

В И Г Н А Л И Г О Р О Б Ц Я .

Ластівка зліпила собі гніздечко. Горобець заліз у те гніздечко й не пускає ластівку. Тоді ластівка покликкала на допомогу ще інших ластівок. Разом вони вигнали горобця із гнізда.

Хто зліпив гніздечко?
Хто заліз у те гніздечко?
Як ластівка вигнала горобця?

Завдання 109.

Спишіть оповідання за запитаннями.

У боротьбі за волю України загинув Степанків батько. Тяжко жилося сиротині Степанкові, спнові борця за Україну. Та Степанко виріс і став мужнім. Аж тут насунули ще лютіші вороги України. Степан взявся за зброю. Бив він лютих катів, що нищили Україну. Не кине Степан зброї з рук доти, доки не вижене всіх поневолювачів з України.

Де дівся Степанків батько?
За що він боровся?
Як Степан боронить рідний край?

Переказувати твір можна й за заголовками до окремих частин твору (абзаців).

Спочатку треба прочитати твір повністю, а потім читати твір частинами (абзацами) і придумувати до них заголовочки. Із придуманих заголовочків вибрати один найкращий і записати на дошці та в зошиті, а потім закрити текст і писати за цими заголовочками цей твір.

Завдання 110.

Перекажіть оповідання за заголовками.

Л А С А М И Ш К А .

Жила собі мишка під коморою, і було їй там добре. В долівці була дірочка, і крізь неї сипалось трохи зерно з комори. Дірочка була маленька, і господар її не бачив.

З М І С Т

О.Труш: Українсько-жидівський ді-ялог ?	стор.181
Р.Барановський: АУА - ініціатор дем. процесу	стор.182
Р.Борковський: Минуле і сучасне "Н.голосу"	стор.185
М.Паламар: Греко-римська і українська література	стор.188
---- 4-ий З'їзд АУА	стор.191
---- Фундація ім. Д.Кузика - Правильник	стор.191
---- "Перлини східних Отців"-Рецензія	стор.192
С.Григоріянц: Криза в СССР	стор.193
---- Поможім бурсі в Польщі	стор.194
М.С. Повстання жидів у Варшаві в 1943 році	стор.195
---- Приєдуймо передплатників "Нашому голосові"	стор.197
---- Від Адміністрації	стор.199
---- Пресовий фонд	стор.199

Андрій Дзедзик - для обслуги Ньюарку,
Н.Дж. і околиці

Mr. A. Dzedzyk
64 Burnett Ave.
Maplewood, NJ 07040

Е.Дзюбинський - для обслуги Маямі,
Фльорида і околиця

Mr. E. Dziubynsky
1238 Hollywood Blvd.
Hollywood, FL 33019

Мирон Кузьма - для обслуги півд.-зах.
Фльориди

Myron Kuzma
425 Sparado Dr.
So. Venice, FL 34285

Все листування до "Нашого голосу",
редакційний матеріал, передплати, по-
силати на адресу поштової скринки:

УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ
203 SECOND AVENUE
NEW YORK, NEW YORK 10003

OUR VOICE
P.O. Box 717
Townley Branch
Union, NJ 07083

Від Адміністрації

На цій сторони подаємо адреси представників "Нашого голосу", які помагають нам на місцях в адміністраційних справах. Таких представників запрошуємо і з інших околиць. Активні представники улекшують роботу нашої адміністрації.

Микола Нагірняк - для обслуги Трентону і околиці

Mr. M. Nahirniak
245 Centre St.
Trenton, NJ 08611

Редагує Колегія. Редакція застерігає собі право скорочувати статті і їх правляти. Коментарі, статті, тощо підписані авторами, їхніми ініціалами чи псевдонімами не конче висловлюють погляди редакції. Не публікуємо матеріялів призначених для преси; евентуально можемо подати короткий зміст або коментар. Важніші заяви, комунікативні повідомлення подаємо в скороченнях.

Редакційна Колегія: Роман Барановський, Роман Борковський, Михайло Воскобійник, Микола Нагірняк, Євген Перейма /голова/, Осип Труш, Іван Я.Хамуляк.

Забажала мишка мати більше зерна. Впгризла ширшу дірку й зерно почало дужче сипатись крізь долівку. Побачив це господар, відшукав у долівці дірку й забив її кілком.

Захотілося мишці більшого добра, а чере те й давнє маленьке втратила.

Л А С А М И Ш К А .

Мишка під коморою.

Дірочка в долівці.

Бажання мишки.

Мишчина втрата.

Завдання 111.

Напишіть заголовочки до твору “ЛАСА МИШКА” на дошці і за цими заголовочками пишiть це оповідання.

Завдання 112.

Прочитайте твір, за допомогою вчителя, голосно в класі, а потім прочитайте його ще декілька разів вдома так, щоб можна було переказати ввесь цей твір своїми словами за поданим пляном.

ЗАЄЦЬ ТА ІЖАК.

Їжак стояв собі коло дверей своєї нори, заклав лапки за пояс, виставив ніс на теплий вітер та й мугикав собі стиха пісеньку, — чи гарну, чи погану — кому яке діло? Як знає, так і співає. Мугикає собі тихенько, а далі подумав:

— Поки там моя жінка мис дітей та дає їм свіжі сорочки, дай лишень — піду я трохи в поле, пройдуся та на свої буряки подивлюся, чи добрі вирости.

Буряки були недалеко від його хати. Їжак брав їх, скільки йому треба було на страву для своєї родини, а тому й говорив завжди “мої буряки”. Ну, добре. Зачинив він за собою двері і поплентався стежкою в поле. Недалеко й пройшов, аж тут назустріч йому Заєць. Він також вийшов прогулятись і до “капусти своєї” теж навідатись.

Побачивши Зайця, Їжак привітав його чемненько. Та Заєць був собі великий панич і дуже горда штука. Він не відповів нічого на Їжакове привітання, а тільки глянув на нього дуже звисока й озвався:

— Ого, а ти чого так рано волочишся?

— Погуляти вийшов, — відповів Їжак.

— Погуляти? — зареготався Заєць. — А я думав, що з твоїми кривими ногами краще було б лежати, ніж на прогулянку лазити.

Ця насмішка дуже розсердила Їжака, бо ноги в нього такі криві.

— Ти, певно, думаєш, — каже Їжак до Зайця, — що ти своїми довгими лапами швидше побіжиш.

— Авжеж, — відповів Заєць.

— Можемо зробити спробу, — мовив Їжак. — Ану побиймося об заклад, побачиш, чи я тебе не переможу.

— Це вже сміх людям сказати. Ти своїми кривульками випередиш мене, — сміявся Заєць. — Ну, про мене, зробимо спробу, коли тобі охота.

— Гаразд! — відповідає Заєць. — Давай руку. А тепер біжим.

— Ну-ну, чого так поспішати, — відповів Їжак. — Треба наперед піти додому, трохи поспідати, а через півгодини я повернусь на оце місце.

Заєць не мав нічого проти, бо й йому хотілося перед тим похруммати капусти.

Приходить Їжак додому й каже до своєї жінки:

— Жінко, збирайся швиденько, підеш зі мною в поле.

— А чого мені в поле? — питає Їжачиха.

— Знаєш, я та Заєць маємо обидва бігати наввипередки.

— Чи ти, чоловіче, з глузду з'їхав? — скрикнула Їжачиха. Ти та з Зайцем хочеш наввипередки бігати?

— Авжеж хочу. І ти мусиш мені допомогти.

Що мала Їжачиха робити? Зібралася й пішла з чоловіком.

А дорогою Їжак і мовить до неї:

— Бачиш оцю довгу ниву? Тут мають бути на-

ші перегони. Заєць бігтиме одною борозною, а я — другою. Відтіля, з гори, починаємо бігти. Отже, ти стань собі ось тут, у борозні, і коли Заєць прибіжить сюди, то ти підведи голову та й крикни:

— А я вже тут!

Так розмовляючи, вони прийшли на умовлену ниву. Їжак поставив жінку на умовлене місце, а сам пішов борозною на другий кінець.

Приходить, а Заєць уже там.

— Ну, що ж біжимо? — питає Заєць. — Ну? раз... два...

Один став в одну борозну, другий — у другу.

Заєць крикнув “три” і рушив сам, як вихор, нивою.

А Їжак пробіг, може, з три кроки, потім сів, посидів у борозні і повернувся назад на своє місце. А Заєць жене щосили. Та коли добіг на кінець ниви, аж тут Їжакова жінка з другої борозни кричить йому назустріч:

— А я вже тут!

Заєць тільки очі витріщив з дива: він і не подумав, що це не той Їжак, бо, знаєте, Їжак і Їжачиха однаковісінькі на вигляд.

— А це ж як могло статись? — скрикнув Заєць. — Біжим ще раз назад!

І, не передихнувши добре, він вихром полетів нивою, поклавши вуха на спину. Їжачиха лишилася спокійнісенько на своїм місці. А коли Заєць добіг на другий кінець ниви, то там Їжак крикнув йому назустріч:

— А я вже тут!

Розлютувався Заєць. Що за диво? Щоб кривонорий Їжак мене випередив?

І, не тямлячи себе з досади, крикнув:

— Ану, ще раз біжим!

— Про мене, Семене, — мовив Їжак, — біжімо хоч десять разів, мені байдуже.

Побіг Заєць, а внизу знову чує:

— Я вже тут!

Біжить ще раз угору — знов те саме. Так він, бідолаха, бігав, бігав аж сімдесят і три рази туди й назад, а Їжак кожен раз “уже тут”. Чи Заєць добіжить до одного краю ниви, чи до другого, все чує одно: “Я вже тут”. А сімдесят четвертий раз Заєць не добіг. Саме на середині ниви впав на землю і сконав на місці. А Їжак гукнув на свою жінку, і обоє пішли радіючи додому. І живуть мабуть і досі, коли не повмирали.

Після того весь заячий рід уже не бігав навпередки з Їжаком.

Так, що ми, дітоньки, вже того ніколи не побачимо. А для васдіти, звідси така наука: ніколи не піднімай на сміх слабшого чоловіка.

(І. Франко).

ПЛЯН ДО ПЕРЕКАЗУ ТВОРУ.

1. Їжак біля дверей своєї нори.
2. Прогулянка Їжака до буряків.
3. Зустріч Їжака із Зайцем.
4. Змагання Їжака та Зайця в бігах.
5. Наслідки змагання Зайця з Їжаком у бігах.
6. Наука дітям.

Завдання 113.

Напишіть переказ за заголовками. .

ПРО ДВОХ ЦАПКІВ.

З одного берега йде до річки білий цапок, а з другого берега підходить чорний цапок. І цей хоче через річку перебратись, і той хоче. А через річку кладка така вузька, що тільки один може перейти, а двом тісно.

Не схотів білий цапок ждати, поки перейде через кладку чорний, а чорний і собі не хотів заждати, щоб перейшов білий.

Увійшли обидва на кладку, зійшлися посередині, та й ну один одного лобами й рогами бити. Бились, бились та й обидва попадали у воду.

(М. Коцюбинський).

Завдання 114.

Напишіть переказ за нижчеподаними заголовками.

ПРО ДВОХ ЦАПКІВ.

Прихід цапків до берега річки.

Обидва цапки на кладці.

Цапки посеред кладки.

Цапки падають у воду.

ДВІ КІЗОЧКИ.

А дві кізочки — то були розумніші. Зустрілись вони на вузькій стежечці. З одного боку стежечки глибока яруга, з другого — висока та крута гора. Розминутися ніяк не можна.

Постояли вони, постояли, подумали, подумали. Одна кізка стала на коліна, лягла на стежці і притиснулася до гори.

Тоді друга обережно переступила через неї, а та, що лежала, встала й пішла собі.

(М. Коцюбинський).

ДВІ КІЗОЧКИ

Зустріч кізочок на вузькій стежечці.

Дві кізочки розминулися.

Завдання 115.

Прочитайте добре декілька разів, придивіться, як написані слова, закрийте книжку й перекажіть оповідання своїми словами, а потім напишіть його з своєї пам'яті.

І ВАСИК ТА ТАРАСИК.

Івасик ловить рибку. Все, що зловив, склав у кошничок, закинув кошничок на плечі та й іде додому. Побачив його Тарасик та й тихенько, тихенько за ним. Думає, як би витягнути рибку.

Тільки Тарасик підкрався до кошника, а Івасик почув, що хтось ззаду до кошника добпрається, та й озирнувся.

Тарасик одскочив, руки заклав назад, голову задер, іде, наче то не він до кошника добирався.

Пішов Івасик далі. Іде собі спокійно, а Тарасик знов підкрався, заклав у кошик руку та як заверещить!

Великий рак вченився йому в палець.

Бо в кошику не тільки рибка була, а й рак. А Тарасик: ага! попався!

Насилу Івасик одчепив од пальця рака. Одчепив, поклав у кошничок та й пішов собі додому.

А в Тарасика палець розпух, кров з нього капас. Плаче бідний.

Завдання 116.

Вивчіть твір напам'ять; напишіть його на клясній дошці, придивіться ще раз: як написані слова і які розділові знаки є та де вони стоять. Закрийте текст і пишiть з своєї пам'яті.

ЧИЖ І ГОЛУБ.

Весною чижик молоденький, такий співучий, проворненький, в садочку все собі скакав та якомсь у сильце й попав. Сердега в клітці рветься, б'ється, а голуб бачить та й сміється:

— А що? Попавсь? Мене б не піддурили, хоч як би не хитрили, бо я не чижик! Ні... оце!!

Аж гульк, і сам піймався в сильце...

Ото на себе не надійся, чужому лихові не смійся!

(Л. Глібів).

ВІРШІ.

У віршованих творах є особлива впорядкованість звуків.

У віршах можуть повторюватися однакові закінчення складів у рядках, повторюються наголоси через якусь кількість складів і т. ін.

Завдання 117.

Прочитайте вірш і простежте однакові закінчення рядків.

КВІТЧИНЕ ВЕСІЛЛЯ.

У вишневому садочку,
Під вербою, в холодочку,
Щоб лихо прогнать
І щоб долю звеселити,
Заходились наші квіти
Весілля гулять.

Посередині в таночку,
У зеленому віночку,
Танцює Будяк.
Кругом свашки і сусідки;
І Квасолі і Нагідки.
І між ними Мак.
Наче справжній музикант,
Грають Півні та Індики.
Деренчить Гусак.
А Будяк всіх потішає,
Підморгне і промовляє!"
"Отак, квіти, так!"
Танцювала риба з раком,
А морквиця з пастернаком,
Та не краще нас!
Нуте швидко, шпарко, квіти,
Молодих повеселити —
Один тому час!
Ой, козаче молоденький,
Наш Барвінку зелененький,
Потіш Будяка,
Утни гопака!
Нехай гляне Редька в дірку,
Переверне долю гірку
Догори хвостом,
І музиченьку почує,
Потанцює, пожартує
З товстим Будяком.
Де взялись Чижі й Синці
Прищобечують музиці,
Ще пристав і Шпак.
Будяк скаче не вгавас,
Підморгне і промовляє:
"Отак, квіти, так!"

(Л. Глібів).

Завдання 118.

Простежте однакові звуки в рядках цього вірша. Перепишіть його і підкресліть однакові звуки (закінчення) рядків у ньому, за поданим зразком.

РІДНА КАРТИНА.

Онде балочка весела,
В ній хороші, красні села,
Там хати, садками закриті,
Срібним маревом повиті,
Коло сел стоять тополі,
Розмовляють з вітром в полі.

Он ярочки зелененькі,
Стежечки по них маленькі,
Перевиті, мов стрічечки,
Збігаються до річечки.
Річка плине, беріг рвучи,
Далі, далі похід кручі.

(Л. Українка).

Завдання 119.

У цьому вірші чергується однакова кількість складів через кожен рядок.

ЗАПОВІТ.

Як ум-ру, то по-хо-вай-те	(8)
Ме-не на мо-ги-лі,	(6)
Се-ред сте-пу ши-ро-ко-го,	(8)
На Вкра-ї-ні ми-лій:	(6)
Щоб лани широкополі	(8)
І Дніпро, і кручі	(6)
Було видно, — було чути,	(8)
Як реве ревучий!	(6)
Поховайте та вставляйте,	(8)

Кайдани порвіте,	(6)
І вражою злою кров'ю	(8)
Волю окропіте!	(6)
І мене в сім'ї великій,	(8)
В сім'ї вольній, новій,	(6)
Не забудьте пом'янути	(8)
Незлим, тихим словом!	(6)

(Т. Шевченко).

Завдання 120.

Простежте чергування однакової кількості складів через кожен рядок цього вірша. Поставте цифри кожного рядка, по кількості складів у рядку, за поданим зразком, у себе в зошитах.

О С І Н Ь.

Дрімають села. Ясно ще,	(8)
Осіннє сонце сяє,	(7)
Та холодом осіннім вже	
В повітрі потягає.	

Темнозелені садки
 Дрімають без плоду,
 І тихо гріються хатки,
 І верби гнуться в воду.

Дрімливо в поле йде орач,
 Бо час іще не скорий,
 І звільна під озимину
 Пухкую землю оре.

Корови ситі на стерні
 Лежать і ремигають,
 Картоплі пастухи печуть,
 Коло вогню гуляють.

(І. Франко).

Наголошені склади в рядках віршів можуть чергуватися через один або через два ненаголошені.

Завдання 121.

Простежте чергування наголошених складів у цьому вірші. Тут наголошення відбувається через один склад.

О С І Н Ь.

Ви́сне небо си́нє,
Си́нє, та не те.
Сві́тить, та не гріє
Со́нце зо́лоте.

Те́мная дібро́ва
Сти́хла і мо́вчить,
Ли́стя по́жовті́ле
З дере́ва ле́тить.

Зда́леку під не́бом,
В ви́рїй ле́тючи,
Го́лосно ку́рличу́ть
Жу́равлі́в клю́чі.

(Яків Щоголів).

Завдання 122.

У цьому вірші чергування наголосів відбувається через два ненаголошені склади. Простежте.

В Е С Н А.

І кра́сна, і я́сна
Мо́лоде́нька ве́сна
До на́с в го́сті при́йшла
Й мо́локом о́блила
На́ш ви́шневий са́док.

Соловейко в саду,
Деся в кущах на бузку,
Весняну-голосну
Веде пісню свою
І втішає діток...

Заспіваймо ж і ми
До краси до весни,
Щоб ласкава була,
Людям хліба дала.

(О. Кониський).

Завдання 123.

Простежте чергування наголошених складів.

СПИ Ж ТИ, МАЛЕСЕНЬКИЙ.

Місяць ясененький
Промінь тихесенький
Кинув на нас.
Спи ж ти, малесенький,
Пізній бо час!

Тяжка годинонько!
Гірка хвилинонько!
Лихо не спить...
Леле, дитинонько,
Жить — сльози лить.

Любо ти спатимеш,
Поки не знатимеш,
Що то печаль;
Хутко прийматимеш
Лихо та жаль.

Сором хилитися,
Долі коритися!
Час твій прийде
З долею битися, —
Сон пропаде...

Місяць ясененький
Промінь тихесенький
Кинув на нас...
Спи ж ти, малесенький,
Поки є час!

(Леся Українка).

ГРУПОВА ДЕКЛЯМАЦІЯ ТА ІНСЦЕНІВКА.

(Композиція автора підручника).

Голос одного хлопчика або одної дівчинки позначимо літерою О, голос дівчаток — Д, голос хлопчиків — Х, а всі разом — В.

ЗИМОВИЙ РАНОК.

О Я люблю веселий ранок
Х Холоднючої зими,
О Як на двір,
Д на стіни, ганок
О І на шлях
Х за ворітьми
О Упаде із неба промінь,
Д Дим пов'ється
Х з димарів,
О На току підніме гомін
Д Зграя галок
Х і граків.

О Школярі свої гринджоли*
В З повіток подостають
О І по вулиці, мов бджоли,
В До сугорка загудуть.

(Я. Щоголів).

Голос хлопчиків позначимо літерою Х, а голос дівчаток — Д. Роль автора позначимо літерою А, роль дідка — Дк, а роль горобчиків Гх (хлопчики-горобчики), Гд (дівчатка-горобчики). Голос усіх разом — В. (Дідок має причеплені вуса й бороду).

ВЕСНЯНКА.

Д “Весна прийшла!
Х Тепло знайшла!” —
А Кричать дівчатка й хлопчики.
Гд “Цві-рінь, цві-рінь! (Скачуть)
Гх Жур-бу покинь!” —
А Клопочуться горобчики.

Д Прибіг дідок, (Дідок вбігає.)
Х Зліз на горбок, (Злазить на стілець.)
Дк У хаті бути не хочеться (Шепелявить.)
Д Тепляк дмухнув,
Х Крилом махнув,
Дк По бороді лоскоchettoся. (Чухає боро-
ду.)

Д Все ожило,
Х Все розціло,
А І рій дітей привітненьких

*) Саночки.

Д На той горбок
 Х Несуть вінок
 В З фіялочок блакитненьких. (Ходять
 навколо стільця.)
 (Л. Глібів.)

Голос окремого хлопчика позначимо Ох, а голос окремої дівчинки — Од, голос хлопчиків — Х, голос дівчаток — Д, а голос всіх разом — В. Дієвих осіб у творі подамо їхніми іменами. Учитель розподіляє між учнями ролі відповідно зросту, голосу і т. ін.

РІПКА.

Ох Був собі дід
 Х Андрушка,
 Од а в нього — баба
 Д Марушка,
 Ох а в баби — донечка
 Х Мінка,
 Од а в дочки — собачка
 Д Хвінка,
 Ох а в собачки — товаришка,
 Х киця Варварка,
 Од а в киці — вихованка,
 Д мишка Сіроманка.
 — — — — —
 Ох Раз весною взяв дід лопату
 Х та мотику,
 Од скопав у городі
 Д Грядку велику,
 Ох гною трохи наносив,
 Х грабельками підпушив;
 Од зробив пальцем дірку
 Д та й посадив ріпку.
 Ох Працював дід немарно:

Х зійшла річка гарно.
Ох Щодня ішов дід у город,
Д набравши води повен рот,
Ох свою річку поливав,
Х їй до життя охоти додавав.

— — — — —

Од Росла дідова річка,
Д росла,
Ох Зразу така,
Х як мишка, була,
Од потім,
Д як кулак, (Показ кулака.)
Ох потім,
Х як два (Показ двох кулаків разом.)
Од а накінці стала така,
В як дідова голова. (Кожен бере себе за голову.)

— — — — —

Ох Тішиться дід, аж не знає, де стати й
каже:

Андрушка: “Час нашу річку рвати.”

Ох Пішов він на город —
Х гуп, гуп!
Од Узяв дід річку за зелений чуб;
Д тягне руками,
Х уперся ногами, —
В мучився,
Ох потів увесь день,
Од а річка сидить у землі,
В як пень.

— — — — —

Од Кличе дід бабу
Д Марушку:
Андрушка: “Ходи, бабусю, не лежи, мені
річку вирвати поможи!” (Махає рукою.)

Ох Пішли вони на город —
Х гуп, гуп!
Од Узяв дід ріпку за чуб,
Д баба діда —
Х за плече.
В Тягнуть, (Рух.)
Ох аж піт тече. (Втирають чола хустин-
ками.)

Од Смикає дід ріпку
Д за гичку,
Ох смика баба діда
Х за сорочку,
Д працюють руками,
Х упираються ногами.
Ох Промучились увесь день, а ріпка
Д сидить у землі,
В як пень.

Од Кличе баба дочку
Д Мінку:

Баба: “Ходи, доню, не біжи, нам ріпку ви-
рвати поможи!” (Махає рукою.)

Ох Пішли вони на город —
Х гуп, гуп!
Од Узяв дід ріпку за чуб,
Д баба діда —
Х за сорочку,
Од дочка бабу —
Ох за торочку.
Д Тягнуть руками,
Х упираються ногами.
Ох Промучились увесь день, а ріпка
Д сидить у землі,
В як пень.

— — — — —
Од Кличе дочка собачку

Д Хвінку:
Мінка: “Ходи, Хвіночко, не біжи, нам ріп-
ку вирвати поможи!” (киває пальцем.)
Ох Пішли вони на город —
Х гуп, гуп!
Од Узяв дід ріпку за чуб,
Ох баба діда —
Х за сорочку,
Од дочка бабу —
Ох за торочку,
Од собачка дочку —
Х за спідничку.
Ох Промучились увесь день,
Х а ріпка
Д сидить у землі,
В як пень.

— — — — —

Од Кличе собачка кицю
Д Варварку:
Хвінка: “Ходи, Варварочко, не лежи, нам
ріпку вирвати поможи!” (киває головою.)
Ох Пішли вони на город —
Х гуп, гуп!
Од Узяв дід ріпку за чуб,
Ох баба діда —
Х за сорочку,
Од дочка бабу —
Ох за торочку,
Од собачка дочку —
Х за спідничку,
Од киця собачку —
Д за хвостик.
Ох Тягнуть і руками, і зубами, (Рухи тіла)
Од упираються ногами.
Ох Промучились увесь день, а ріпка

Д сидить у землі,
В як пень.

— — — — —

Од Кличе киця мишку

Д Сіроманку:

Варварочка: “Ходи, Сірочко, не біжи, нам
рішку вирвати поможи!” (киває рукою.)

Ох Пішли вони на город —

Х гуп, гуп!

Од Узяв дід рішку за чуб,

Ох баба діда —

Х за сорочку,

Од дочка бабу —

Д за торочку,

Ох собачка дочку —

Х за спідничку,

Од киця собачку —

Д за хвостик,

Ох мишка кицю —

Х за лапку.

В Як потягли та й покотилися. (Пригни-
наються.)

Ох Упала рішка на діда Андрушку,

Од дід — на бабу Марушку,

Ох баба — на дочку Мінку,

Од дочка — на собачку Хвінку,

Ох собачка — на кицю Варварку,

Х а мишка —

Д щуєть

В у шпарку (Мишка втікає.)

(І. Франко.)

(Композиція автора підручника).

К і н е ц ь .

ЗАВВАЖЕНІ ПОМИЛКИ:

Просимо вчителів і батьків виправити таке:

1. На стор. 12. у переліку букв, після яких не пишемо **ь**, в час коректи попала буква **л**, після якої пишемо **ь**. Отже, просимо її скреслити.

2. На стор. 16 у 5-ому рядку (зверху) замість села (село) треба читати: село (села).

З М І С Т

	Сторінки
1. Правопис великих літер (букв)	5
2. Слова і склади слів	7
3. Звуки та літери (букви)	9
4. Знак м'якшення (ь)	11
5. Апостроф	13
6. Наголос	15
7. Правопис Е, И	16
8. Подвоєння приголосних	19
9. Чергування У—В, І—Й	23
10. Переноси слів	24
11. Українська абетка (альфавет)	28
12. Речення	30
13. Розповідне речення	31
14. Питальне речення	33
15. Окличне речення	36
16. Підмет і присудок	40
17. Непоширені й поширені речення	48
18. Службові слова в реченні	54
19. Іменники	56
20. Дієслова	60
21. Прикметники	64
22. Усний і письмовий розвиток (Загальні вправи)	67
23. Вільний диктат	71
24. Перекази	72
25. Вірші	81
26. Групова деклямація та інсценівка	87

ЗАВВАЖЕНІ ПОМИЛКИ:

Стор. 9, 11 рядок зверху: У переліку приголосних в часі 2-ої коректи помилково вставлено о. Треба викреслити.

Стор. 29, 1-й рядок зверху: Замість Григорій написано Григорий.

Стор. 45, завд. 60: Написано — Діти купаються в садку, а треба — в ставку.

Стор. 50, 2-й рядок згори: Написано — в зашитах, а треба — в зошитах.

Стор. 56, у вірші “Світанок”, у другому рядку другого стовпця у слові похилились пропущена літера и.

Стор. 70, завдання 104: Замість У дворі гавкав наш... написано — У горі...

Стор. 88, 2-й рядок знизу: У слові розцвіло пропущена буква в.

Просимо вчителів і батьків поправити.

NOBI ANI